

Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů
Katedra speciální zootechniky

Ekonomika chovu ovcí v ČR

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. Ing. Milena Fantová, CSc.

Autor práce: Iveta Linhartová

2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma "Ekonomika chovu ovcí v ČR" vypracovala samostatně a použila jen pramenů, které cituji a uvádím v přiložené bibliografii.

V Praze dne

.....

Iveta Linhartová

Poděkování

Děkuji paní doc. Ing. Mileně Fantové, CSc. za konzultace, odbornou pomoc a doporučení, která mi při zpracování mé bakalářské práce poskytla, panu Ing. Pavlovi Vávrovi za vstřícný přístup, trpělivost a cenné rady po dobu zpracování bakalářské práce.

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá ekonomikou chovu ovcí v ČR. Vývojem početních stavů ovcí od roku 1990 -2013, jejich užitkovými vlastnostmi a cenovým vývojem jednotlivých produktů.

Hlavní část práce se věnuje přílivu finančních prostředků z evropských zdrojů. Popis jednotlivých dotačních programů, systémů přímých plateb i základní principy fungování Společné zemědělské politiky a dotační podpory v méně příznivých podmínkách českého zemědělství. Jsou zohledněna nejen teoretická východiska evropských dotačních programů, ale prostřednictvím přehledného popisu jednotlivých dotačních opatření i praktické zkušenosti s realizací v českém zemědělství.

V druhé části práce je popsána technologie chovu ovcí na vybrané farmě a ze zjištěných ekonomických výsledků je vypracován přehled nákladů a výnosů na KD bahnic a jehnic za rok 2013.

Klíčová slova: ovce, užitkový směr, systém chovu, dotace, ekonomika

Summary

The bachelor thesis deals with economics of sheep breeding in the Czech Republic. It also deals with progress in number of sheep from 1990 to 2013, with their useful properties, and with the evolution of particular product prices.

The main part of this work devotes to supply of funds from European sources. It contains a description of particular grant programmes, systems of direct payments and the main principles of the function of the Common agricultural politics and subsidy support in less favourable conditions of agriculture in the Czech Republic. The thesis deals not only with theoretical solutions of European grant programmes but also via clearly arranged description of individual subsidy measures and practical experiences with implementation of Czech agriculture.

The second part describes technology of sheep breeding in a selected farm and an overview including all costs and incomes for feeding day of the year 2013 was made from collected pieces of information of economic results.

Keywords: sheep, utilitarian direction, system of breeding, grants, economic

Obsah

1. ÚVOD	1
2. CÍL PRÁCE	2
3. LITERÁRNÍ REŠERŠE	3
3.1. Historie chovu ovcí	3
3.2. Vývoj chovu ovcí u nás od roku 1990	4
3.3 Význam chovu ovcí.....	5
3.4 Současný stav a perspektivy chovu ovcí.....	6
3.5 Situace a vývoj chovu ovcí ve světě	7
3.6 Užitkové vlastnosti ovcí.....	8
3.7 Masná užitkovost	8
3.8 Nejvýznamnější plemena masného typu v ČR.....	9
3.9 Mléčná užitkovost	11
3.10 Nejvýznamnější dojná plemena	11
3.11 Vlnářská užitkovost.....	12
3.12 Vedlejší produkty a nepřímý užitek	13
3.13 Reprodukce ovcí.....	14
3.14 Technika a technologie chovu.....	15
3.14.1 Ustájení.....	15
3.14.2 Pastevní systémy ovcí.....	16
3.15 Ekonomika chovu ovcí.....	17
3.15.1 Kalkulace nákladů	19
3.15.2 Výnosy, příjmy.....	19
3.16 Základní principy Společné zemědělské politiky	21
3.16.1 Současnost a výhledy Společné zemědělské politiky.....	22
3.16.2 Cross compliance a pokračující reforma Společné zemědělské politiky EU.....	24
3.17 Podmínky systému přímých plateb	25

3.17.1 Evidence zemědělské půdy.....	25
3.17.2 Jednotná platba na plochu	26
3.17.3 Národní doplňkové platby	29
3.18.1 Podopatření - Postupy šetrné k životnímu prostředí.....	34
3.18.2 Ekologické zemědělství.....	34
3.18.3 Ošetřování travních porostů	35
3.18.4 Podopatření péče o krajinu – Zatravňování orné půdy.....	35
4. METODIKA	37
4.1. Charakteristika farmy.....	37
4.1.1 Klimatické podmínky	37
4.1.2 Půdní podmínky.....	37
4.1.3 Popis farmy.....	37
5.VÝSLEDKY A DISKUSE	40
6. ZÁVĚR	42
7. SEZNAM LITERATURY	43
8. PŘÍLOHY	46

1. ÚVOD

Chov ovcí má v Čechách bohatou tradici a historii. Výrobky z ovčího mléka a jehněčí maso patřily a stále patří ke komoditám žádaným na domácím i zahraničních trzích. Produkty chovu malých přežvýkavců mají nezastupitelné místo zejména v oblasti racionální výživy konzumentů, neboť několik z ovčích specialit můžeme zařadit mezi tzv. funkční potraviny (jsou to zejména speciality vyrobené z ovčího mléka).

Mnohé studie provedené u nás i ve světě potvrzují jejich zdraví prospěšné účinky. Chov ovcí kromě funkce produkční hraje stále větší roli v oblasti mimoprodukčních, jako činitel pozitivním způsobem ovlivňujícím životní prostředí a kulturní ráz venkova, což je v současnosti v intencích udržitelného rozvoje zemědělství a venkova mimořádně důležité.

Mimoprodukční funkci chovu malých přežvýkavců třeba zvláště zdůrazňovat v tzv. méně příznivých podmínkách, kde se nepočítá s výraznou intenzifikací chovu, ale kde jde zejména o racionální využívání trvalých travních porostů jako efektivní transformaci přijatých živin na kvalitní, zdraví prospěšné produkty z chovu malých přežvýkavců.

Chov ovcí, přešel v České republice v porevolučním období výraznými změnami. Podstatně se změnilo nejen produkční zaměření, ale i plemenná struktura a systémy chovu. V současnosti už není pochybnosti o potřebě směřování chovu ovcí na mléčnou a masnou užitkovost. I v méně příznivých podmínkách je třeba stále hledat co nejefektivnější systémy chovu, s vhodnými plemeny a užitkovými typy, s využitím racionálních technologických systémů a moderní techniky chovu. V této souvislosti bude stále významnější úlohu hrát kvalifikované řízení chovu, opírající se o nejnovější výsledky výzkumu a poznatky i zkušenosti progresivních a prosperujících chovatelů. Ekonomická prosperita chovu bude záviset v méně příznivých podmínkách do značné míry na odbornosti a schopnostech chovatele ovcí. S tím také souvisí, jakým způsobem je ochotný učit se nové věci a tudíž pomáhat se zaváděním moderní techniky a technologií přímo do praxe.

2. CÍL PRÁCE

Chov ovcí na našem území se datuje již od 9. století, kdy zaujímal nezastupitelnou pozici v tehdejším chovu hospodářských zvířat. Postupem času se postavení chovu ovcí více či méně měnilo ať už k horšímu či lepšímu. Cílem této bakalářské práce je posoudit, zda je možné při dnešních technologiích a možnostech trhu provozovat farmu pro chov ovcí bez podpory dotací tak, aby byla rentabilní a schopná rozvoje.

3 LITERÁRNÍ REŠERŠE

3.1. Historie chovu ovcí

Ovce patří k nejstarším domestikovaným hospodářským zvířatům. Počátky domestikace spadají do období 8 tis. let před naším letopočtem. Jeden z divokých předků ovcí je Muflon - *Ovis musion* (Pallas). Od něho odvozuje svůj původ ovce krátkoocasá např. ovce Romanovská, Finská (Červený a kol., 2004).

Archár (*Ovis orientalis arkal*) je předkem ovce dlouhotenkoocasé. Přejít mezi první a druhou skupinou tenkoocasých ovcí vytvářejí ovce se střední délkou ocasu u nás chovaná plemena texel, burská, kamerunská, zwartbles (Horák a kol., 2012).

Horák a kol.(1999) uvádí, že chov ovcí na území České republiky se datuje přibližně od 9. stol. a je spojován se slovanským osídlením. Dochované záznamy uvádějí, že ovce ve 13. a 14. stol. tvořily 3/4 všech hospodářských zvířat. Ovčí produkty v té době byly hlavním zdrojem lidské obživy a z části i ošacení. Vlastníci chovali tzv. cáповé ovce, což jsou hrubovlnné ovce, které se kromě vlny a kůže intenzivně využívaly k produkci mléka a masa. Sukno z jejich vlny bylo sice pevné, avšak hrubé. V historii naší země patří éra rozvoje ovčáctví do období tzv. zlatého rouna (1765-1870). V tomto období dochází k zakládání větších stád, zejména na církevních a šlechtických statcích. Ošetřovatelé ovcí v této době tvořili ve společnosti tzv. svobodný čtvrtý stav, který jim umožňoval svobodně se ženit, dávat děti na studia a nepodléhat povinné robotě. Práce ovčáka byla společensky velmi vážená a ceněná.

Horák a kol. (2011) uvádí, že na počátku 18. stol. ceny vlny byly poměrně vysoké a pro řadu statků to byl tehdy nejvýznamnější zdroj prostředků. S rostoucím objemem produkce se cena vlny postupně snížila až na polovinu. Se změnami hospodářských poměrů po roce 1848, úbytkem luk na úkor obilí, modernizací zemědělské výroby a v neposlední řadě vlivem australské a jihoamerické konkurence se počet ovcí neustále tenčil, především ve prospěch skotu a vepřů.

Tento pokles nebyl zaznamenán jenom u nás ale i v celé kontinentální Evropě, přičemž v podstatě až do druhé světové války je v našem chovu registrován poměrně strmý pokles početních stavů ovcí. Ve výše uvedeném období se taktéž mění průměrná velikost stád ovcí a postupně začínají převládat malochovy. K určitému oživení chovu ovcí u nás paradoxně

dochází v průběhu druhé světové války a v období kolektivizace. Následně však, a to v podstatě až do roku 1965, opětovně ztrácí chov ovcí na našem území svoje postavení, což se především odrazilo v postupném poklesu početních stavů. Na počátku sedmdesátých let se však situace v našem chovu ovcí opět mění, především v důsledku zvýšení odbytových cen vlny, přičemž v podstatě až do konce osmdesátých let dochází k poměrně strmému nárůstu počtu ovcí, když v roce 1990 bylo na území ČR chováno cca 430000 ovcí, což byl nejvyšší početní stav ovcí na našem území ve dvacátém století (Kuchtík a kol., 2007).

3.2. Vývoj chovu ovcí u nás od roku 1990

Od roku 1991 se v souvislosti s přechodem ekonomiky na podmínky hospodářství výrazně změnil systém výrobního zaměření chovu ovcí v ČR. Výrobní zaměření chovu ovcí na vlnářskou užitkovost bylo změněno a orientováno především na zvýšení plodnosti a masnou užitkovost (Štolc a kol., 2007).

Vývoj struktury plemen ovcí podle užitkového zaměření v období 1990-2012

Rok	Typ plemene			
	Vlnářský %	S kombinovanou užitkovostí %	Masný %	Plodný a dojný %
1990	62,9	36,4	0,6	0,1
1994	4,1	70,7	24,5	0,7
1995	1,9	70,6	25,8	1,7
1996	0	74,4	23,7	1,9
1997	0	71,1	26,9	2
1998	0	68,8	28,9	2,3
1999	0	63,4	33,6	3,0
2000	0	61,2	34,3	4,5
2001	0	59,9	33,9	6,2
2002	0	58,8	35,0	6,2
2003	0	54,9	36,4	8,7
2004	0	56,1	35,0	8,9
2005	0	54,4	37,1	8,5
2006	0	53,0	38,4	8,6
2007	0	51,7	39,2	9,1
2008	0	53,0	37,8	9,2
2009	0	49,3	40,9	9,8
2010	0	49,9	40,0	10,1
2011	0	49,3	41,4	9,3
2012	0	49	42	9

Pramen: Svaz chovatelů ovcí a koz v ČR, Poznámka: rok 2012 – odhad, Zdroj: Situační a výhledová zpráva ovce a kozy 12/2012

Horák a kol. (2012) uvádí že, po roce 1990 zpracovatelské podniky přirozeně upřednostnily kvalitní vlnu jednotného sortimentu ve velkých dodávkách za cenu na světovém trhu, tzn. 20-35 Kč za kg potní vlny z původní ceny z roku 1989 – 185 Kč za kg potní vlny. Všechny tyto okolnosti vedly ke zhroucení domácího trhu s vlnou. Chovatelé ovcí na tuto situaci reagovali odklonem od chovu vlnářských plemen a začali chovat plemena s kombinovanou užitkovostí nebo plemena masná.

3.3 Význam chovu ovcí

V současné době má chov ovcí jak v české, tak v evropské dimenzi dvojí význam a to produkční a mimoprodukční. Nicméně je nutno zdůraznit, že rozdíl například Austrálie či Nového Zélandu, ovce v evropské dimenzi jsou podstatně více oceňovány pro svůj mimoprodukční význam, který především spočívá v jejich využití při údržbě trvalých travních porostů situovaných v tzv. nefavorizovaných oblastech (Kuchtík a spol. 2007). Mimořádná funkce chovu ovcí však ve vztahu k jejich celkovému významu jsou v rámci EU posuzovány jako velmi důležité s ohledem na zachování biodiverzity krajiny a z toho důvodu je chov ovcí ekonomicky stimulován. Z tohoto pohledu je možné oprávněně očekávat odpovídající řešení, která přispějí k rozvoji chovu ovcí (Horák a kol., 2011).

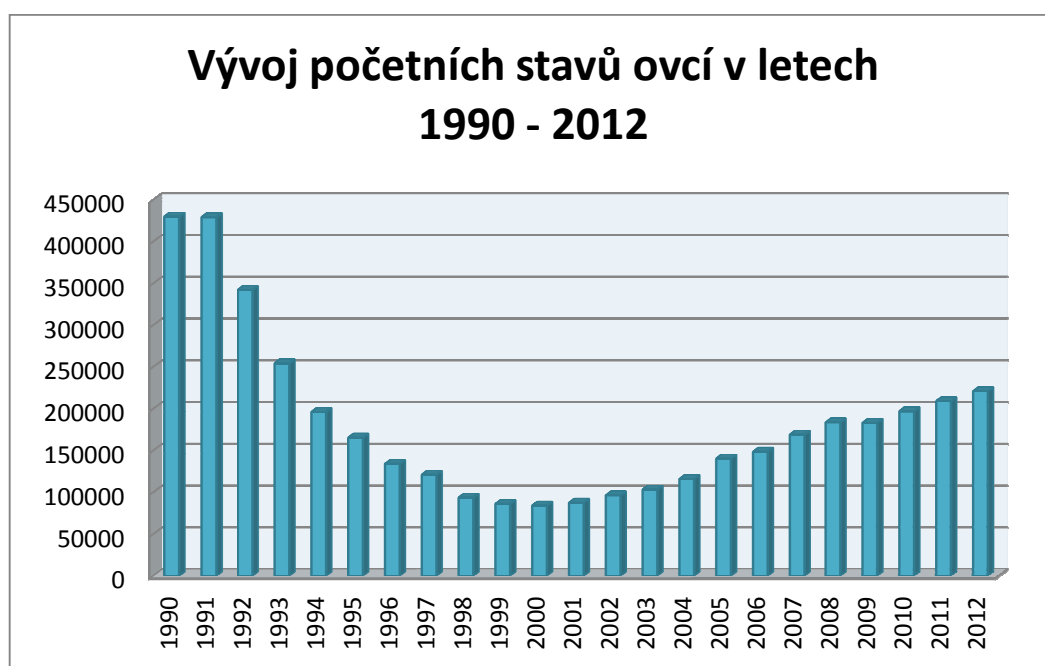
Nejnovější fenomén současného světového zemědělství je ekologická produkce (Kuchtík a spol. 2007). Ekologický chov ovcí je založen na pastevních chovech s menší intenzitou vypásání, přitom se využijí efektivně i porosty nevhodné pro skot (Šarapatka a kol., 2006).

Ovce vedle hlavních produktů (maso, mléko, vlna, kůže) poskytují i vedlejší produkty (lanolin, žlázy s vnitřní sekrecí). Velký význam má také nepřímý užitek tj. produkce mrvy (košárování), využití posklizňových zbytků a porostů mechanizačně těžko dostupných i využití absolutních zdrojů krmiv. Společně se skotem jsou ovce druhem hospodářských zvířat, který může v našich podmínkách dosáhnout poměrně intenzivní produkce z domácích krmiv a není tak závislý na dovozu krmiv ze zahraničí (Štolc, 1999).

3.4 Současný stav a perspektivy chovu ovcí

Stavy ovcí poklesly od roku 1990 do roku 2002 o 77,6 %, tj. o 333 428 kusů. Prudký pokles stavů ovcí od roku 1990 se zastavil v roce 2000 (Štolc a kol., 2007). Stavy ovcí se od roku 2000, kdy se chovalo pouze 84 108 kusů, zvýšily na 221 014 kusů v roce 2012, což představuje nárůst o 136 956 kusů, tj. o 161,4% (Roubalová, 2012).

Vlnařská plemena, která v roce 1990 představovala 62,9% z celkových stavů ovcí, nejsou již od roku 1996 evidována, masná plemena a plemena s kombinovanou užitkovostí, která byla v roce 1990 zastoupená 37,1 % v roce 2006 celkem 92%. Zbytek představovala plodná a dojná plemena. Tento vývoj byl reakcí chovatelů na změněnou odbytovou situaci, kde v podstatě jediným komoditním výstupem se stalo jehněčí maso. Spotřeba jehněčího a

Pramen: Svaz chovatelů ovcí a koz v ČR, Poznámka: rok 2012 – odhad, Zdroj: Situační a výhledová zpráva a kozy 12/2012

ovčího masa na 1 obyvatele České republiky za rok se pohybuje v současnosti pouze na úrovni 0,15 kg. Důvodem je omezená nabídka z tuzemských zdrojů v důsledku nízkých stavů ovcí, včetně rozšířené reprodukce stáda, kdy dochází k zařazování většiny vhodných jehnic do chovu, čímž se snižuje nabídka jatečných jehňat. Oživením spotřeby lze očekávat v souvislosti s postupným nárůstem početních stavů a rozšířením technologie chovu, které

umožní snížení nákladů na produkci jatečných jehňat, resp. Cenovou relaci s dalšími komoditami (Štolc a kol., 2007).

Produkce mléka má perspektivu všude tam, kde má chovatel zajištěny pro tuto chovatelsky náročnou práci podmínky a navíc je schopen zajistit i relativně přísná hygienická kritéria pro výrobu a zpracování ovčího mléka přímo na farmě. S ohledem na velikost a roztržitost chovů asi u nás nebudou podmínky pro svoz ovčího mléka a jeho zpracování ve větších specializovaných provozovnách (Horák a kol., 2011).

3.5 Situace a vývoj chovu ovcí ve světě

Ovce jsou již dlouhodobě z celosvětového hlediska druhým nejpočetnějším hospodářským zvířetem. Celková populace ovcí ve světě se podle FAO pohybuje v posledních deseti letech mezi 1,0 a 1,1 mld. ks. Z tohoto množství se více než čtvrtina stavů nachází ve třech zemích – v Číně, Indii a Austrálii, čtvrtým největším chovatelem je Nový Zéland. Světový trh však ovládá zejména Nový Zéland a Austrálie, jejichž společný podíl na světovém vývozu dosahuje podle FAO 65%.

Podle Evropské komise bude sektor masa v EU i nadále podporován silnou světovou poptávkou pobízenou zejména situací v rozvíjejících se ekonomikách. Domácí poptávka však bude nepříznivě ovlivněna zpomalením ekonomického růstu v EU. Nabídka masa v řadě světových regionů zůstává poměrně napjatá a je omezená z důvodu vysokých cen krmiv. V důsledku uvedeného vývoje zůstávají ceny na světovém trhu na vysoké úrovni a vývoz masa z EU se vyvíjí úspěšně (Roubalová, 2012).

Průměrná celosvětová roční spotřeba ovčího masa 1,9 kg na osobu a rok. V Evropě činí 2,5 kg, ale v zemích EU dokonce 3 kg. Z velkých zemí vykazuje roční spotřebu ovčího masa do 1kg na osobu Indie, Japonsko, 1kg Argentina, Brazílie, Kanada USA, 3kg Čína, 5 kg JAR, 15kg Nový Zéland. Ve spotřebě masa mají velký význam tradice, náboženská omezení i geografické podmínky (Horák a kol., 2012).

3.6 Užitkové vlastnosti ovcí

Nejdůležitějšími znaky ideálního plemene jsou výborné reprodukční a mateřské schopnosti spolu s vysokou mléčností a růstovou intenzitou a s vysokou kvalitou finálního produktu. Volba druhu a plemene, případně užitkového křížence, závisí na produkčním zaměření farmy. Dovezená masná plemena ovcí jsou adaptována na jiný systém chovu, na výživnou hodnotu porostů a jiné klimatické podmínky. Jestliže očekáváme stejnou výkonnost i v našich podmínkách, musíme importovat zvířata i technologie chovu. To však není vždy možné a nevhodné podmínky se mohou nepříznivě projevit nejen na užitkovosti, ale především ve zdravotním stavu zvířat. Negativní projevy nevhodné adaptace lze zmírnit cestou převodného křížení (Šarapatka a kol., 2006).

3.7 Masná užitkovost

Ovčí maso má vysokou dietetickou hodnotu. Maso z dospělých zvířat má pevnou strukturu, je poměrně jemně vláknité a má jasně červenou barvu. Jehněčí maso je růžové velmi jemně vláknité a svaly nejsou prorostlé tukem. Barva je znakem druhové příslušnosti. Vyznačuje se především specifickou vůní, lehkou stravitelností, vysokým obsahem esenciálních aminokyselin a příznivou skladbou nenasycených mastných kyselin. Důležitá je skutečnost, že obsah aminokyselin neovlivňuje krmná dávka a v podstatě je stejný ve všech tkáních. Z uvedených důvodů je jehněčí maso zvláště z mléčných jehňat mimořádně kvalitní maso (Horák a kol., 2004).

Nejkvalitnější maso je z jehňat do věku 4-6 měsíců. Poskytuje vysoce kvalitní, koncentrovaná a lehce stravitelný zdroj dobře vyvážených živin, důležité vitaminy skupiny B a minerální látky. Výkrm ovcí tvoří tyto kategorie: mléčný výkrm jehňat do živé hmotnosti 9-20 kg, výkrm jehňat do věku 6-8 měsíců o živé hmotnosti 25 – 45 kg, vyskládňovaných po celý rok, ostatní jatečné ovce a skopci (Štolc a kol., 2007).

Masný užitkový typ ovcí se hodí do oblastí s vyšší kvalitou porostů, čím lepší podmínky má, tím vyšší užitkovosti dosahuje. Vyznačuje se raností, poměrně nízkou chodivostí a velmi dobrou schopností spásat porosty postupně (Šarapatka a kol., 2006).

3.8 Nejvýznamnější plemena masného typu v ČR

TEXEL

První dovoz do ČR se uskutečnil v roce 1947 za účelem zušlechtění hrubovlnné Valašky a Šumavky. Významné masné plemeno, chované ve dvou užitkových typech: holandský, stejný jako belgický nebo dánský – s výrazným osvalením menšího tělesného rámce a francouzský a anglický – většího tělesného rámce. Vhodnější pro naše podmínky je užitkový typ francouzský a anglický. Plemenným znakem je bezrohlost u obou pohlaví a polodlouhý vlnou porostlý ocas. Vlna polojemnovlná, bílá. Předností plemene je vysoká mléčnost, dobré mateřské vlastnosti a ranost a asi 35% ovcí se bahní v prvním roce života. Je vhodným plemenem pro užitkové křížení se všemi plemeny za účelem zlepšení výkrmnosti a jatečné hodnoty trupu. Zvláštností je kratší plodné období a obtížnější bahnění, zejména u prvniček. Zvířatům nevyhovuje prostředí s krátkou vegetační dobou, horské oblasti s vysokými vodními srážkami a nadměrná stájová vlhkost, především v době zimního ustájení. Ovce jsou náročné na celoroční vyrovnanou výživu. Plemeno je klidného temperamentu a vhodné především pro oplátkový způsob pastvy. Plodnost na obahňenou ovci 140-160%, živá hmotnost jehňat ve 100 dnech života 35-40 kg, denní přírůstek v odchovu a výkrmu 300-350g, roční stříž potní vlny 3,5 – 4,5 kg, beranů 4,5 kg – 6,0 kg, délka vlny 12-15 cm, jatečná výtěžnost 46,2%.

SUFFOLK

Anglické polojemné černošedé masné plemeno s krátkou vlnou. Vyšlechtěné v 19. století z původních ovcí plemene Norfolk. Je většího tělesného rámce s hlubokým hrudníkem na středně dlouhých, dobře osvalených končetinách. Hlava, nohy, paznehty černé, vlna bílá nebo mírně nažloutlá. Hlava černá a mírně klabonosá, zejména u beranů, nohy černé a porostlé černou krycí srstí. Obě pohlaví bezrohá. Mateřské vlastnosti a mléčnost bahnic dobrá. Ovce a berani se vyznačují dlouhověkostí, pevnou konstitucí a dobrým zdravím. Plemeno vhodné i do drsnějších klimatických podhorských oblastí. Pro své dobré užitkové vlastnosti se hodí k užitkovému křížení téměř se všemi plemeny. Jehnice lze zapouštět při dobrém odchovu v 10-12 měsících věku o hmotnosti 50-55 kg. Živá hmotnost bahnic 75-85 kg, beranů 100-130 kg. V ČR se běžně využívá k užitkovému křížení již 30 let. Plodnost na obahňenou ovci 170-180%, živá hmotnost jehňat ve 100 dnech věku 35 – 38kg, denní přírůstek v odchovu a

výkrmu 330 – 380g, roční stříž bahnic 3,5 – 4,5kg, beranů 4,5 – 5,5 kg, délka vlny 7 – 9 cm, jatečná výtěžnost 45,8 %.

CHAROLLAIS

Francouzské masné bílé krátkovlnné plemeno s velmi dobrou masnou užitkovostí a plodností. Vzniklo křížením místních ovcí s plemenem Leicester. Předností je dokonalé osvalení všech tělesných partií s minimálním výskytem tuku. Ovce jsou středního až většího tělesného rámce a živého temperamentu. Hlava a končetiny jsou bez obrůstu vlnou, kůže narůžovělá, obě pohlaví bezrohá. Bahnice jsou mléčné a dobře přizpůsobené oplůtkovému systému pastvy i společné pastvě se skotem. Plemeno je rané a jehnice lze zapouštět při dobrém odchovu již v 7-8 měsících věku o hmotnosti 45 kg. Z důvodu slabšího obrůstu jehňat vlnou po narození, zvláště v oblasti břicha, je nutné bahnění provádět v zateplené stáji při minimální teplotě 10°C. Vlna bílá. Plemeno je náročné na pastvu a zimní výživu. Z hlediska masné užitkovosti patří v současnosti k nejlepším masným plemenům. Z tohoto důvodu je možno provádět výkrm jehňat do hmotnosti 40 i více kg. Je vhodné pro užitkové křížení téměř se všemi plemeny chovanými u nás. Vyhovují mu spíše teplejší a sušší klimatické podmínky. Živá hmotnost bahnic 70-90 kg, beranů 100 -130 kg. Plodnost na obahněnou ovci 15 – 170%, živá hmotnost jehňat ve 100 dnech věku 35 – 40 kg, přírůstek jehňat v odchovu a výkrmu 300 – 35 g, roční stříž potní vlny bahnic 3,0 – 3,5 kg, beranů 3,5 – 4,5 kg, jatečná výtěžnost 48,6% (Horák a kol., 2004).

OXFORD DOWN

Polojemnovlnné anglické plemeno krátkovlnných ovcí, s tmavě zbarvenou kůží a vlnou na hlavě a končetinách. Vyznačují se velkým tělesným rámcem, bezrohostí a dobrou výkrmovou schopností. Živá hmotnost beranů je 120 -140 kg, bahnic 90 – 100 kg. Plodnost je 130 –160 %, bahnice jsou velmi starostlivé matky, přírůstek v odchovu 350 – 450 g. Výkrm lze provádět do vyšší porážkové hmotnosti (40 -45 kg). Jatečná výtěžnost je nad 50 % (Vějščík a Král, 1998).

3.9 Mléčná užitkovost

Tradiční výrobky z ovčího mléka domácí produkce jsou u nás vyráběny pouze místně a to ve zcela mizivém množství. Obecně hrudkový sýr, brynza a jiné druhy sýrů, včetně osvěžujících nápojů, jako např. žinčica, jsou velmi populární a oblíbené. U sýrů vyráběných pro tržní účely se pochopitelně musí důsledně plnit platné hygienické předpisy, včetně pasterizace mléka. Dojení má své opodstatnění i u menších stád ovcí (Horák a kol., 2011).

Pro ovčí mléko je charakteristické výrazně vyšší výtěžnost sýra oproti ostatním druhům mléka. Ze 100 l ovčího mléka se vyrobí 20-30 kg sýra, naproti tomu ze 100 l kravského nebo kozího mléka jen 10-16 kg sýra. Výrazně vyšší obsahy bílkovin a vápníku v ovčím mléce se také výrazně projevují na jeho srážecích schopnostech. Pro ovčí mléko je charakteristické jeho rychlejší srážení a po zasyření pevnější syřenina. Další významnou možností využití ovčího mléka je jeho zpracování na jogurt. Výroba jogurtů z ovčího mléka je stejně jako v případě kravského či kozího mléka vysoce efektivní, ze 100 l mléka se vyrobí zhruba stejné množství jogurtu a není nutné řešit, co se syrovátkou. Dalšími produkty z ovčího mléka jsou máslo, zmrzlina, kefír a další fermentované nápoje (Horák a kol., 2012).

3.10 Nejvýznamnější dojná plemena

VÝCHODOFRÍSKÁ OVCE

Německé polojemné plemeno. Plemeno použito při zušlechťování valašek a šumavské ovce v 60. letech 20. století. Má velký tělesný rámec, lehkou kostru, delší nohy, poměrně úzký hrudník. Živá hmotnost bahnic 65 až 80 kg, beranů 85 – 130 kg. Hlava u beranů klabonosá, obě pohlaví bezrohé. Na spodní části krku jsou často přívěsky. Uši jsou velké, široké a polosvislé, směřující dopředu. Vlna bílá, smíšená, polosplývavá. Sortiment vlny BC – CD. Rané plemeno, první zapouštění jehnic v 7- 8 měsících a živé hmotnosti 45 kg. Výrazně sezónní říje, vysoká plodnost. Vynikající růstové schopnosti, výkrm čistokrevných jehnat do nižších porážkových hmotností 35 kg, výkrm kříženců s masnými plemeny až do porážkové hmotnosti 40 kg. Produkce mléka 250 – 600 kg za 200 denní laktaci, při intenzivní výživě ve stáji dojivost až 1000 kg mléka za laktaci. U stád s vyšší koncentrací nižší dojivost bahnic. Vhodná pro všechny používané systémy pastevních porostů.

LACAUNE

Francouzské plemeno, chované v jižní oblasti Francouzského středohoří. Střední až velký rámec, harmonická stavba těla, živá hmotnost bahnic 70 – 75 kg, beranů 95 – 100 kg. Rané plemeno první zapouštění jehnic v 8. - 12. měsících a živé hmotnosti 55 kg. Obě pohlaví bezrohé. Jemná mírně klabonosá hlava uši poměrně dlouhé a vodorovné. Vlna krátká polojemná sortiment AB až BC. Produkce mléka za laktaci je 200- 250 kg, ve Francii 330 – 350 kg, kde se z něj vyrábí originální roquefortský sýr. Velmi dobré pastevní schopnosti. Náročný na výživu, nevhodný pro extenzivní systém chovu. Vhodný k užitkovému křížení s kombinovanými i mléčnými plemeny za účelem zvýšení mléčné užitkovosti a zlepšení tvarových vlastností vemene (Malá a kol., 2011).

3.11 Vlnářská užitkovost

Vlna i nadále bude mít své ekonomické opodstatnění. Vlna není v současné době hlavní užitkovou vlastností a rovněž také již netvrdíme, že je strategickou surovinou, na kterou se u nás dříve vztahovaly předpisy o povinných dodávkách. Musíme si uvědomit, že i masná plemena, která se u nás chovají, produkují vlnu, která se musí stříhat v rámci pohody zvířat. Vlna však i nadále zůstává klasickou textilní surovinou a bude podle našeho názoru, více využívána na tradiční domácí ruční výrobu pletených tkaných nebo plstěných výrobků. Větší perspektivní uplatnění má vlna pravděpodobně i ve stavebnictví (Horák a kol., 2011).

Vlna je vláknitý rohovitý produkt kůže. Roste nepřetržitě z primárních a sekundárních vlasových folikulů, které se zakládají ve škáře v období embryonálního vývoje. Na jejich počet, kromě vlivu plemene, má zásadní význam výživa matky ve druhé polovině březosti. K nejdůležitějším vlastnostem vlny patří jemnost, délka, zkadeření, barva, lesk, vyrovnanost, charakter, pevnost, tažnost, výtěžnost, pružnost, vlhkost a hydroskopičnost (Horák a kol., 2004).

Mezi hlavní faktory ovlivňující produkci potní vlny patří plemeno, výživa, zdravotní stav, pohlaví a věk zvířete. Dalšími nezanedbatelnými faktory jsou hustota vlny a velikost těla. V České republice se zpravidla hrubá produkce vlny na jednu ovci pohybuje v rozmezí 3,5 kg až 5 kg. Nejvyšší produkce potní vlny je dosahována u merinových plemen, na druhou stranu

nejnižší produkce vlny je zjišťována u rustikálních plemen. Z pohledu pohlaví je obecně vyšší produkce vlny, zpravidla o 20 až 30%, dosahována u samců (Kuchtík a kol., 2007).

MERINO

Plemeno s vlnařsko – masnou užitkovostí, středního až velkého tělesného rámce. Rouno je husté, uzavřené, obrůst těla je dobrý. Vlna je bílá, jednotná, sortimentu 2A – AB, dlouhá 6 – 10 cm, výtěžnost 45 – 50 %. Roční stříž u beranů je 8 – 12 kg, u bahnic 5 – 6,5 kg. Plodnost matek se pohybuje od 100 do 150 %. Bahnice dosahují hmotnosti 50 – 60 kg, berani až 100 kg. Zvířata tohoto plemene jsou chována v nadmořské výšce do 500 m v dobrých produkčních oblastech. V současné době je základním mateřským plemenem. Zušlechťovací křížení je zaměřeno na zvýšení reprodukčních vlastností (plodnosti) – kříženo zejména Merinolandschaf. Je vhodné k užitkovému křížení se všemi masnými plemeny (Štolc, 1999).

3.12 Vedlejší produkty a nepřímý užitek

Do této kategorie patří především ovčí kůže – skopovice a jehnětiny. Při domácích porážkách se ovčina činí a slouží pak především jako předložky, nebo podložky na sedačky. Klasický kožešnický sortiment je širší, avšak základní domácí surovina je v tomto směru využita nedostatečně. Záměrně se nezmiňujeme o nepopiratelném a nedoceněném významu mrvy. Avšak využití ovcí v programech údržby krajiny má dobré perspektivy. Trvalé travní porosty (TTP) pokrývají v ČR asi 920 tis. ha, což tvoří přibližně 22 % celkové výměry zemědělské půdy a podle prognóz by v budoucnu mělo dojít k jejich dalšímu navýšení. Přitom současné zatížení TTP dobytčími jednotkami (VDJ) pastevně chovaných přežvýkavců je v naší republice nízké 0,02 VDJ/ha, což vedle poměrně dobré úživnosti pastvin a luk vytváří prostor pro další rozvoj pastvy přežvýkavců (Horák a kol., 2011).

3.13 Reprodukce ovcí

Plodnost patří k nejdůležitějším užitkovým vlastnostem hospodářských zvířat. Plodnost podmiňuje produkci masa, mléka a nepřímo i vlny. Plodnost ovlivňuje řada vnitřních i vnějších faktorů. Jde o komplexní vlastnost, která je geneticky ovlivněna jen asi z 20%. Uznává se vliv plemene s vysokou plodností (např. ovce romanovská a finská). Za příznivých podmínek mívají ve vrhu 4 – 6 jehňat. Skutečnou reprodukční schopnost však více ovlivňují vnější faktory, např. výživa, chovatelské a klimatické podmínky, intenzita reprodukce, věk a velmi významně zdravotní stav (Horák a kol., 2012).

Ovce dospívají pohlavně dříve, před ukončením tělesné dospělosti, tj. již ve věku 5 – 8 měsíců. Tradičně se zapouštějí 16 až 18-ti měsíční ročky. Jejich hmotnost má dosahovat 3/4 až 4/5 hmotnosti dospělých zvířat. V praxi rozeznáváme připouštění volné - je nejjednodušší a nejpřirozenější způsob připouštění, který se vyskytuje v přírodě u volně žijících zvířat. Berani jsou volně vpuštěni do stáda a v době říje připouštějí ovce. Na jednoho dospělého berana počítáme 30 ovcí, na mladšího méně 15 – 20 ovcí. Plemenní berani se musí po dvou letech ve stádě vyměnit. Další způsob je připouštění skupinové. Plemenné ovce rozdělíme podle užitkových vlastností na více skupin (do 2 až 4), do každé skupiny se přidělí 2 až 3 plemení berani. Na jednoho dospělého berana přidělujeme 30 až 40 ovcí. Harémové připouštění je založeno na podobném principu jako předcházející, pouze s tím rozdílem, že vytváříme skupiny bahnic méně početné, avšak se stejnými užitkovými vlastnostmi a stejným exteriérem. Skupině 40 až 50 bahnic je přidělen jeden beran zlepšovatel (Štolc a kol., 2007).

Ve větších chovech a ve stádech s KU se uplatňuje individuální zapouštění, tzv. z „ruky“. Při tomto zapouštění prubíři zjišťují říjící se ovce. V běžných provozních podmínkách při pastevním chovu je účelné při přirozené plemenitbě opatřit berana značkovacím postrojem. Běžně se na prubíře počítá sto ovcí (Horák a kol. 2012).

3.14 Technika a technologie chovu

3.14.1 Ustájení

Ve stájovém chovu jsou zvířata ustájována hlavně v období zimního bahnění. Požadavek na velikost stájových prostor závisí na předpokládané velikosti stáda. Zvímům by se měly vytvořit takové podmínky, aby si mohla co nejdéle udržet kondici a odolnost získanou při pastvě. Proto není vhodné je chovat po celé zimní období ve stájích bez možnosti pohybu venku. Měla by mít celodenní přístup alespoň do zpevněných prostorných výběhů. V uzavřených prostorách, které nejsou přirozeně dezinfikovány sluncem, při vysoké koncentraci zvířat také hrozí větší nebezpečí rozmnožení a přenosu původců různých onemocnění. Prostory využívané pro ustájení zvířat musí být světlé, vzdušné, ale upravené tak, aby nevznikl průvan, tj. pohyb vzduchu nad $0,25 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$. Toho lze dosáhnout např. větráním střešní štěrbinou – přirozeným výtažníkovým systémem, prostornými okny v závětrné stěně. Stavby mají být otevřené nebo polootevřené směrem jižním nebo jihovýchodním. K dobrému mikroklimatu stáje a dobrému zdravotnímu stavu zvířat přispívá hluboká podestýlka, vždy na povrchu čistá a suchá, která má izolační vlastnosti a tím zlepšují tepelnou pohodu zvířat (Žáková a Bílek, 2007).

Kromě klasických zděných stájí mohou být využity jako ustájovací prostory části skladů objemných krmiv. Jednoduchý přístřešek se v zadní části naskladní senem, v přední části je opatřen posunovatelnými krmnými zábranami. Seno postupně zkrmuje, zábrany se posunují a krytý prostor pro zvířata se zvětšuje pro event. porody (Mátlová, 2005).

Při nestájovém chovu zvířata pobývají na zimovišti – pastvině bez přístřešku, pouze s využitím závětrí bud' uměle vytvořeného (z balíků slámy) nebo přírodního (porost stromů keřů, větrolamy). Musí být tak velké, aby se schovalo celé stádo. Správně fungující závětrí – větrolam může uspořit až 50% krmiv. Chov bez přístřešku dobře snášejí zdravé ovce otužované již od narození, pokud mají kromě závětrí také suché přistlané místo k odpočinku (Žáková a Bílek, 2007).

3.14.2 Pastevní systémy ovcí

Ovce je typické pastevní zvíře, přičemž jejich chov je ve středoevropském regionu ekonomicky zajímavým především v případě pastevního odchovu. Hlavním motivem pastvy ovcí je, aby se ovce dosyta a s chutí napásly, přičemž na vlastní napasení musí mít dostatek času a klidu, neboť za krátkou dobu, respektive při rušení na pastvě se nenasytí, i když je porost kvalitní a vysokoprodukční. Ovce jsou obecně schopny využívat i horší pastviny. Kromě nižších nákladů na krmení se v rámci pastevního odchovu výrazně snižují i náklady na obsluhu a při optimální organizaci pastvy a při dobrém zdraví zvířat je zpravidla dosahováno u ovcí poměrně vysokých produkčních parametrů (Kuchtík a kol., 2007).

Rostliny v travním porostu by měly zajistit paseným zvířatům dostatek živin pro zachování životních funkcí. Kvalita píce tedy představuje souhrn vlastností biomasy porostu, které se vztahují k potřebám zvířat. Tyto vlastnosti se týkají chemického složení, stravitelnosti organické hmoty a celkového příjmu píce. Příjem a potřeba píce je dána druhem porostu, ale i stravitelností, protože při nižší stravitelnosti klesá příjem. Stravitelnost závisí na vývojovém stádiu rostliny v době spásání nebo sklizně. U trav a jetelovin se obvykle do fáze kvetení snižuje pomalu, pak nastává rychlý pokles. Během stárnutí rostlin se stravitelnost postupně snižuje, zatímco výnos stoupá, proto ekonomicky výhodná sklizeň je vždy kompromisem mezi stravitelností a výnosem.

Obsah minerálních látek v pastevním porostu obvykle neodpovídá potřebám pasených zvířat, a proto je nutné chybějící minerálie doplňovat v minerálním lizu. Často se používají minerální lizy se zvýšeným podílem makroprvků (Ca, Mg), ale také s přidavkem mikroelementů (Fe, Cu, Zn) (Mládek a kol., 2006).

Pastva ovcí může být organizována jako honové pasení, volná pastva nebo pastva v oplůtcích. Při honovém pasení se pastevní plochy rozdělí na několik honů podle utváření terénu. Hony se spásají střídavě za sebou. Na honu se pase zpravidla 5 – 6 dní, pak se hon nechá dva týdny v klidu, aby dorostl. Tím se dosáhne dobré intenzity růstu pastevního porostu po celé pastevní období. Méně hodnotné plochy se spásají volně. Při volné pastvě však musí ovce překonat velké vzdálenosti, aby se dostatečně napásly. Při oplůtkové pastvě se ovce pasou bez stálého dozoru ovčáka. Doporučuje se v intenzivních zemědělských oblastech na trvalých i dočasných pastvinách. Oplůtky se hradí elektrickými ohradníky, které se také využívají při dávkové pastvě jehňat (Štolc a kol., 2007).

Ve srovnání s tradiční pastvou ovcí, na které dohlíží ovčák, je oplůtkový systém náročnější na počáteční investice, ale je méně náročný na pracovní sílu, která je v současnosti stále dražší. Chovatel má výběr z několika variant oplocení. Snad nejjednodušší a nejlevnější systém je vybudování ohrad z odpadního dřeva. Plot však začne chátrat a bude potřeba jej udržovat a obnovovat. Další možností je používat elektrického ohradníku. V tomto případě je možné se rozhodnout pro elektrické lanko, respektive dvě lanka nad sebou, nebo elektrickou síť. Výhodou je mobilnost a variabilita. Nejnákladnější, ale nespolehlivější a na údržbu nejméně náročné je vybudování stabilní ohrady z uzlíkového pletiva. Pletivo má životnost nejméně 20 let. O náročnosti údržby rozhodují použité kůly, na které je pletivo upevněno. Nejvíce vydrží kovové, jsou ale nejdražší. Proto je možno doporučit kůly z dubového dřeva, jejichž životnost je 15 let. Optimální výška je 3 – 5 m. Pro ovce stačí výška pletiva 1 m. Budovat vyšší ohradu je naprosto zbytečné, navíc se tato ohrada stává nepřekonatelnou překážkou jak pro zvěř, tak i pro člověka (Ondruch, 2002).

3.15 Ekonomika chovu ovcí

V zemědělství je v současné době nezbytné snažit se vyrábět s minimálními náklady. Musí se zvolit technologie, aby byla dosažena co nejvyšší produktivita práce. V chovu ovcí je reálné, aby jeden člověk obhospodařoval 350 ha pastvin. Již teď je cena lidské práce jednou z nejvyšších položek chovatelských nákladů, navíc se dá předpokládat, že se stále bude zvyšovat. Proto je nutné co nejvíce omezit lidskou práci, a to vytvořením systému, který jí vyžaduje minimum. Důležité v tomto směru je vybavení potřebnou technikou. Na pastvinách by se měly odstranit všechny překážky, které by omezovaly mechanické obhospodařování porostů. Oplocení je sice náročné na finanční prostředky, ale pokud má sloužit dlouhodobě a bezporuchově, není dobré šetřit na materiálu. Zdánlivě laciné řešení nemusí být vždy nejlevnější, zdánlivě jednoduché řešení nemusí být vždy dobré a nejméně pracné. Ekonomiku může vylepšit i dobrý ovčácký pes. Jeho pořízení, výchova i držení chovatele něco stojí, ale pes mu pomáhá zahánět zvířata, je ke zvířatům ohleduplný, snižuje riziko útěku a chrání zvířata před nebezpečím zvenčí (Mátlová a kol., 2002).

Chceme - li, aby naše ovčáctví bylo moderní a konkurenceschopné, nemůžeme se novým vývojovým trendům vyhnout. Souhrnným měřítkem konkurenceschopnosti každého chovu

ovcí – farmy nebo zemědělského podniku – je jeho výkonnost, která je měřitelná ekonomickými ukazateli. Výsledným ekonomickým ukazatelem je zisk, který představuje rozdíl mezi objemem výnosů a objemem nákladů vynaložených na jejich produkci. Za hlavní faktory ovlivňující ekonomické ukazatele chovu ovcí lze považovat:

- užitkovost chovných ovcí
- zajištění kvalitní výživy a krmení
- plodnost bahnic - průměrně 1,7-1,8 jehněte za rok
- dobu produkčního využití bahnic
- chovaný užitkový typ
- úhyny a nutné porážky zvířat
- úroveň chovatelské práce
- úspornost jednotlivých nákladových položek
- produktivita a organizaci práce

V praktických podmínkách chovů však jednotlivé faktory nepůsobí izolovaně. Každé opatření, které se v chovu realizuje, současně působí na celou řadu dalších produkčních ukazatelů, a tak pozitivně, nebo negativně ovlivňuje zejména ekonomickou efektivnost chovu. Jedná se zejména o ustájení umožňující přirozený pohyb a zajišťující welfare zvířat, o výživu a krmení odpovídající fyziologickým potřebám, o ohleduplné ošetření zvířat. Ekonomiku chovu ovcí lze objektivně sledovat pouze v rámci uzavřeného obratu stáda. Rentabilita závisí na mnoha faktorech. Její stanovení vyžaduje přesnou ekonomickou kalkulaci vycházející z konkrétních podmínek a podkladů. Pro objektivní sledování ekonomických ukazatelů v chovu ovcí je důležitá evidence jednotlivých nákladových položek podle platného kalkulačního vzorce pro živočišnou výrobu (Horák a kol., 1999).

Metodou kalkulace se rozumí zjištění vlastních nákladů kalkulační jednice. V kalkulaci vlastních nákladů se vždy stanoví do vzájemného poměru na jedné straně náklady vynaložené na určitou produkci a na druhé straně množství vyrobené produkce.

3.15.1 Kalkulace nákladů

- 1) **Nakoupená krmiva a steliva** - spotřeba nakoupených krmiv a steliv, jde o prvotní přímý náklad.
- 2) **Vlastní krmiva a steliva** - zahrnuje spotřebu krmiv a steliv vlastní výroby. Při oceňování vlastních krmiv je třeba vycházet z vlastních nákladů. Ve struktuře nákladů na chov ovcí tvoří tato položka nejvýznamnější podíl.
- 3) **Léčiva a desinfekční prostředky** – spotřeba desinfekčních prostředků a léčiv
- 4) **Ostatní přímé náklady**- do této položky patří: spotřeba energie a vody, veterinární úkony a úhrada inseminace, cestovní náklady, opravy a udržování budov a mechanizačních zařízení od externích dodavatelů, daň z nemovitostí, pojištění zvířat, nájemné, drobný materiál, úroky
- 5) **Pracovní náklady celkem** - veškeré přímé mzdové náklady a příspěvky na zákonné sociální a zdravotní pojištění,
- 6) **Odpisy dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku** - odpisy dlouhodobého nehmotného majetku, hmotného majetku
- 7) **Odpisy dospělých zvířat** - bahnice a plemenní berani
- 8) **Výrobní režie** - všechny prvotní i druhotné náklady, jež souvisí s řízením i obsluhou živočišné výroby např. přeprava jehňat.
- 9) **Správní režie** - prvotní i druhotné náklady související s řízením a správou podniku.

Náklady jsou sledovány na chov jako celek bez členění na jednotlivé kategorie zvířat. Kalkulační jednicí je 1 KD. Náklady na krmný den v chovu se vypočítají jako podíl celkových nákladů chovu a krmných dnů všech zvířat chovu (Poláčková a kol., 2010).

3.15.2 Výnosy, příjmy

Výnosy představují peněžně vyjádřený ekvivalent poskytnutých výkonů bez ohledu na to, zda došlo k jejich inkasu. Tím se výnosy odlišují od peněžních příjmů. Hlavní výnosovou položkou jsou tržby. Do výnosů jsou zahrnuty i případné dotace poskytované na podporu produkce.

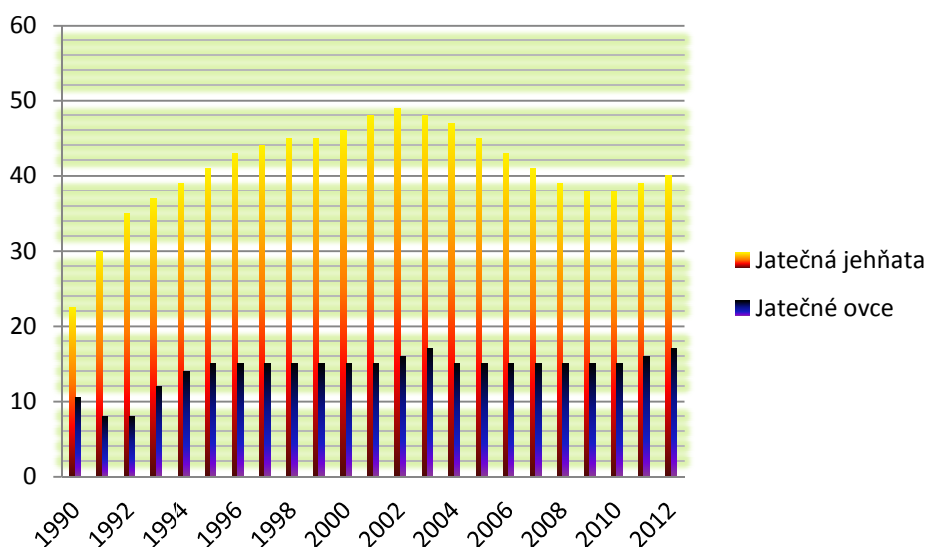
Dále sem mohou být zahrnuty ostatní příjmy, získané úroky z bankovních vkladů, pronájem

vlastní půdy či budov. Výše tržeb je především ovlivňována objemem produkce (Šarapatka a kol., 2006).

Zpeněžování produkce

Cena zemědělských výrobců jatečných jehňat jsou závislé především na kvalitě masa a poptávce, která se zvyšuje v období velikonoce a v posledních letech i v období Vánoc. Cena jatečných jehňat tř. A v živé hmotnosti vzrostla od roku 1990 do roku 2002 z 22,5 Kč/kg na 49 Kč/kg. Od roku 2003 dochází v ČR k poklesu ceny jehňat na 38 Kč/kg v roce 2010, v roce 2012 dochází ke zlepšení tohoto vývoje a to na 40 Kč/kg. Tato situace je způsobena změnou odběratelů po vstupu ČR do EU, kdy vývoz jatečných jehňat se přesunul z italského trhu na německý a rakouský s nižšími realizačními cenami a vyšší požadavky na kvalitu dodávaného zboží. Tento vývoj koresponduje s cenami jatečných jehňat v ostatních členských státech EU a s vývojem kurzu koruny. Cena jatečných ovcí ve třídě A v živé hmotnosti vzrostla od roku 1990 kdy cena byla 10,50 Kč/kg na cenu 17 Kč/kg v roce 2012 (Roubalová, 2012).

Cenový vývoj jehňat a ovcí ve třídě A (Kč/kg ž.hm.)

Pramen: Svaz chovatelů ovcí a koz v ČR, Poznámka: rok 2012 – odhad, Zdroj: Situační a výhledová zpráva ovce a kozy 12/2012

Pulkrábek, Matoušek (2005) uvádí, v zemích EU se provádí klasifikace jatečných těl ovcí na podkladě SEUROP systému, kterým se zařazují jatečná těla do příslušných jakostních tříd

podle zmasilosti a protučnělosti jatečných ovcí. Projekt je zaměřen na vyvinutí a navržení metod pro objektivní klasifikaci jatečných těl ovcí a na tvorbu cenových masek využívaných v systému zpeněžování.

Optimální porážková hmotnost jatečných jehňat se pohybuje v rozmezí 32 – 38 kg živé hmotnosti. V současnosti se podíl domácích porážek pomalu snižuje a zpeněžování jatečných jehňat na jatkách se postupně mění od zpeněžování v živém na zpeněžování v mase. Porážky jehňat se přesouvají ze spotřebitelských center do produkčních oblastí, protože přeprava chlazených jatečných těl je cenově výhodnější než přeprava živých ovcí. Při vyšší vytiženosti dopravního prostředku a minimalizaci přepravní vzdálenosti náklady na dopravu klesají. Podle údajů firmy Oveko, a.s. se náklady na přepravu jehňat pohybují do 3,5 Kč na kg živé hmotnosti zvířete.

I když za poslední roky došlo k téměř k absolutnímu odklonu od vlnářské užitkovosti ovcí v České republice, nemění to nic na tom, že se ovce musí do roka ostříhat. V současné době se cena za kg vlny v potu pohybuje kolem 10 – 25 Kč. Cena za ostříhání jedné ovce se pohybuje kolem 45 – 60 Kč.

Podle Štolce a kol., (2007) je při průměrné živé hmotnosti jehňat 32 – 38 kg a v průměru 1,7 jehněte od bahnice, pak při ceně 45 Kč za kg živé hmotnosti lze počítat s tržbou za roční produkci od jedné bahnice zhruba 2448 Kč – 2907 Kč.

3.16 Základní principy Společné zemědělské politiky

Fiala a Pitrová (2003) uvádí, že založení Evropského hospodářského společenství a prosazování 4 svobod se zákonitě muselo projevit i v zemědělské politice. Volný pohyb zemědělských produktů mezi členskými státy se stává součástí jednotného vnitřního trhu, trhu na němž jsou zcela vyloučeny ochranná opatření a subvence, dosud běžně užívané v zahraničním obchodě. Společný trh má svá pravidla a jednotné nástroje pro jejich prosazení, z nichž nejzásadnějším se brzy stává institut společných cen pro dané produkty a komodity. Stanovení společných cen zásadně ovlivňuje fungování společného trhu.

Důležitým nástrojem pro zasahování do vnitřního trhu se stala intervenční cena, jejíž pomocí Rada ministrů stanovila v daném roce nejvyšší možnou cenovou hladinu pro danou komoditu.

V případě převahy nabídky nad poptávkou zemědělcům garantují tuto minimální cenu intervenční nákupy přebytků, realizované pomocí státních intervenčních fondů či agentur. Největším problémem, vedoucí až ke krizi Společenství v 80. letech, se ukázalo být konstantní zvyšování garantovaných cen bez ohledu na vývoj situace na trhu a rozpočtové možnosti Společenství. Na trhu postupně vznikl stálý přebytek nabídky, došlo k trvalé nadprodukci a deformaci cen.

I po reformách Společná zemědělská politika z devadesátých let si uchovala široký záběr do mnoha oblastí nejen zemědělství, ale i rozvoje venkova. Snaha o zajištění efektivní potravinové soběstačnosti jde ruku v ruce se sociálními aspekty, zahrnující stabilizaci lidských a kapitálových zdrojů v zemědělské výrobě, spojené se zlepšováním životního i pracovního prostředí na venkově. Podpora sekundárních funkcí zemědělství nabývá na významu a dá se očekávat pokračování v nastoupeném trendu i v dalších letech.

Ekonomický dopad rozšíření společné zemědělské politiky zemí střední a východní Evropy se stala hlavním tématem debaty o evropské rozšíření. Komisi při přípravě dokumentu Agenda 2000 nezbylo než prohlásit, že přijetí zemí střední a východní Evropy a jejich často zaostalého, ale o to početnějšího agrárního sektoru není možné při zachování stávajících pravidel přímých plateb a dalších dotací. Vstup kandidátských zemí by zvětšil plochu zemědělské půdy o 52% a počet zemědělského obyvatelstva by se dokonce zdvojnásobil. Výdaje na Společnou zemědělskou politiku by vlivem dotací novým členům stouply o 14 miliard, což by znamenalo skokové navýšení o 25% rozpočtu EU (Brenton and Gros, 1993).

3.16.1 Současnost a výhledy Společné zemědělské politiky

EU - Media (1999) uvádí, že ministři členských zemí přijali v červnu 2003 na summitu v Luxemburgu zásadní reformu Společné zemědělské politiky. Tato reforma komplexně změnila způsob podpory zemědělského sektoru Společenství, kdy je opuštěn zavedený systém prémie za produkci a je nahrazen novým systémem podpor, nezávislých na výši produkce. Cílem je zvyšování orientace na tržní prostředí a konkurenceschopnost zemědělských produktů na evropských i světových trzích, kdy základem není množství, ale kvalita nabízené produkce.

Nejvýznamnější změnou se stal přechod na jednotný platební systém, nahrazující přímé podpory vázané na produkci zemědělské komodity. Tato, tzv. jednotná platba na podnik, je navázaná na referenční období a bude odpovídat výši přímé finanční pomoci, kterou zemědělec obdržel v letech 2000-2002. Integrovaná platba se skládá z jednotlivých platebních nároků a zahrnuje nároky na přímé platby, platby za agroenvironmentální programy i další platby.

Společná zemědělská politika tedy poskytuje zemědělcům finanční pomoc, aby bylo zajištěno, že budou i nadále obdělávat půdu a vytvářet další pracovní místa v důsledku renovací svých vesnic, ochrany krajiny nebo nepřímo souvisejících se zemědělskou činností a venkovským hospodářstvím. Tím se s ohledem na málo pracovních příležitostí a vysokou nezaměstnanost napomáhá předcházet vyliďňování venkova. Zachovají a zlepší-li se veřejné služby, jako školy a zdravotnická zařízení, lidé budou mít dobrý důvod zůstat na venkově a vychovávat tam své děti. Dynamika malých rodinných farem bude muset být posílena. Mnoho zemědělců je starších než 55 let a jednou v budoucnosti odejdou z aktivní zemědělské činnosti do důchodu. EU uznává, že věková struktura zemědělců je důvodem k obavám. Chtějí-li venkovské oblasti obstát ve výzvách, kterým čelí, je nevyhnutelně potřeba pomoci mladým zemědělcům při zahájení jejich činnosti.

Modernizace zemědělských podniků vždy byla a stále je důležitým cílem společné zemědělské politiky. Mnoho zemědělců v EU využilo granty na modernizaci svých hospodářských budov a strojů. Jiní použili granty na zlepšení kvality hospodářských zvířat a podmínek, za nichž jsou chována. Hlavním úkolem je zajistit, že proces modernizace bude pomáhat zemědělcům, aby se stali ekonomicky konkurenceschopnými a uplatňovali ekologicky udržitelné techniky. Program rozvoje venkova v rámci Společné zemědělské politiky bude dále významnou hnací silou změn a pokroku, bude nadále zemědělcům nabízet příležitosti jejich hospodářství a obecněji krajiny, ve které žijí. Přestože granty a úvěry hrají významnou úlohu, existují jiné prostředky, jak zemědělcům pomoci. Vzdělávací programy a poradenské služby patří mezi méně viditelné způsoby, jak poskytnout cennou pomoc zemědělcům v celé EU. V souladu s evropskou strategií růstu pro nadcházející desetiletí, strategií Evropa 2020, se naši zemědělci stanou výkonnějšími a konkurenceschopnějšími (Evropská unie, 2012).

V souvislosti s připravovanou reformou od roku 2014 Společné zemědělské politiky (SZP) a návrhy Evropské komise na zavedení stropu přímých plateb pro velké zemědělské podniky

(capping), je nutno konstatovat, že jakákoli diskriminace na základě velikosti zemědělského podniku je v rozporu se základními principy reformy SZP, zejména v souvislosti se zjednodušováním, zvýšením konkurenceschopnosti zemědělců v EU a snahou o spravedlivější SZP. Zavedení stropu dotací by totiž vedlo k nežádoucímu oslabení konkurenceschopnosti a dokonce k možnému umělému štěpení zemědělských podniků a s tím souvisejícímu nárůstu administrativní zátěže. Proto řada členských států EU, včetně České republiky, s uvedeným návrhem Evropské komise zásadně nesouhlasí a pro zavedení takového opatření neshledává relevantní důvody (Chmiel, 2011).

Jak je zřejmé z výše uvedeného, zastropování plateb by mělo velmi rozdílné dopady na jednotlivé členské státy EU a některé nové členské státy, včetně ČR, v nichž jsou historicky výrazně zastoupeny velké podniky, by na zavedení tohoto opatření velmi tratile. Např. čeští zemědělci by v závislosti na výběru jedné z navržených variant možného zastropování (300 nebo 100 tis. EUR) přišli o 26 až 59 % z celkových přímých plateb, což je přepočtu přibližně 6 až 13 miliard Kč ročně. Šlo by tedy o likvidační opatření ze strany Evropské unie vůči českému zemědělství (Chmiel, 2011).

3.16.2 Cross compliance a pokračující reforma Společné zemědělské politiky EU

Manley (2007) uvádí, Evropská politika cross compliance je součástí reformy Společné zemědělské politiky EU. Byla také námětem v Health Check, „zdravotní prohlídce“, která má zefektivnit provádění reformy. Cross compliance se dnes týká jak dotací z EAGF (přímé dotace, Pilíř I), tak dotací čerpaných z EAFRD (rozvoj venkova, Pilíř II). Cross compliance usiluje o ochranu celospolečenských zájmů, práv jednotlivců a dlouhodobých zájmů evropského zemědělství. Cílem je ochrana životního prostředí, zabezpečení zdravotní nezávadnosti potravin, zajištění etického zacházení s hospodářskými zvířaty, zlepšení evidence chovů zvířat a prevence epidemií. Splnění těchto dílčích cílů má zajistit evropskému zemědělství a venkovu podmínky pro další kvalitativní rozvoj.

Alliance Environnement (2007) uvádí, politika cross compliance má tři základní prvky. První je tzv. Požadavek GAEC (dobrý zemědělský a environmentální stav). Druhým prvkem je dodržování tzv. Standardů vyplývajících z 19 směrnic a nařízení Evropské unie (zákonné požadavky na hospodaření či požadavky podle předpisů v oblasti řízení). Tato legislativa se týká životního prostředí, zacházení s hospodářskými zvířaty, veřejného zdraví, zdraví zvířat a

roślin, notifikace chorob a označování a registrace hospodářských zvířat. Třetím prvkem cross compliance je požadavek udržení určité minimální plochy pastvin na území státu.

V České republice se uplatňuje 11 standardů GAEC a důsledku jejich dodržování by mělo dojít k pozitivním environmentálním dopadům: snížení eroze půdy v důsledku změn zemědělského hospodaření, snížení splachů živin z půdy a vody v důsledku změn zemědělského hospodaření, zvýšení organického podílu v zemědělské půdě v důsledku nepalení rostlinných zbytků, zastavení poklesu či zvýšení biodiverzity v zemědělské krajině vlivem šetření krajinných prvků (Morawetz a kol., 2008).

3.17 Podmínky systému přímých plateb

3.17.1 Evidence zemědělské půdy

V souvislosti se stále se rozšiřující nabídkou dotačních titulů v zemědělství vyvstala v závěru 90.let potřeba vytvořit zcela nový systém evidence půdy pro kontrolní a statistické účely. Využívání informací o zemědělské půdě ze zdrojů katastru nemovitostí přestalo být dostačující, zvláště s přihlédnutím ke značné neaktuálnosti mnohých údajů v řadě katastrálních území. Nedocházelo k aktualizaci a stav skutečnosti neodpovídal zakreslenému stavu v katastru nemovitostí. Zavedením geografického informačního systému pro identifikaci pozemků na základě užívání, nikoli vlastnictví půdy, bylo jednou ze základních podmínek pro vyplácení agrárních dotací a přímých plateb ze zdrojů EU. Pro poskytování dotací na plochu zemědělské půdy není zásadní otázka vlastnictví předmětného pozemku, ale jeho skutečného užívání a hospodaření na pozemku, bez ohledu na to, zda se jedná o užívání na základě vlastnictví, nájemního vztahu či jiného právního titulu.

Požadavek na zavedení jasné a přehledné identifikace zemědělských pozemků je stanoven v úvodní části nařízení Rady (ES) č. 1782/2003, kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky, konkrétně v důvodu č. 16, kde je přímo uveden předpoklad vytvoření systému identifikace pomocí dálkového snímání dat. Plné legislativní ukotvení systému identifikace zemědělských pozemků najdeme v článku 20 a následujících nařízeních. Je zde přesně stanoveno, že se má jednat o systém, založený na základě pozemkových katastrálních map, který zároveň využívá letecké nebo družicové snímky, zaručující přesnost v měřítku 1:10 000. Přehlednost systému identifikace je důležitá pro aplikaci kontrolních mechanismů, zajišťujících oprávněnost platebních nároků uživatelů

zemědělské půdy. V České republice se na přípravě identifikačního systému naplno pracovalo od roku 1999, kdy se ČR zavázala Evropské Komisi vybudovat funkční systém do data přistoupení ČR ke společenství. Na základě leteckých snímků byly vytvořeny digitální ortofotomapy, do kterých se zakreslovaly jednotlivé pozemky, obhospodařované zemědělskými podniky a farmáři.

Od roku 2004 začal fungovat plně digitalizovaný systém LPIS, geografický informační systém, v právních předpisech nazývaný evidence půdy podle uživatelských vztahů. Žádost o dotaci z libovolného dotačního titulu, týkající se platby na plochu zemědělské půdy, nemůže podat osoba, která není evidována v evidenci půdy podle uživatelských vztahů. Do evidence se zapisuje celá řada údajů, mající význam pro výpočet dotace, i pro statistické účely. Každý pozemek, v evidenci označovaný jako půdní blok, což je souvislá plocha zemědělské půdy s jednou kulturou a jedním uživatelem, má své identifikační číslo a zaznamenána je řada údajů. Např. výměra, druh kultury, zařazení do zvláště chráněného území, LFA, či ekologického zemědělství, ale také existence závlahového systému, bonita půdního bloku a další údaje. Bezpečnostní a kontrolní systém znemožňuje, aby k jednomu půdnímu bloku byli zároveň zapsáni dva žadatelé, či aby existovaly dva bloky stejného čísla, nebo se bloky vzájemně překrývaly. Je tak zajištěno, že nedojde ke zdvojování dotací, čili situaci, kdy by na jeden pozemek zemědělské půdy obdržely dotaci dva různé subjekty (MZe, 2013).

3.17.2 Jednotná platba na plochu

SZIF (2013) uvádí, režim přímých plateb je základním prvkem dotačního systému po reformě Společné zemědělské politiky od roku 2003. Zatímco ve státech EU- 15 jsou platby poskytovány na některé vybrané komodity a teprve z těchto jednotlivých složek se skládá dotace na farmu, nové členské státy se rozhodly aplikovat zjednodušený systém přímých plateb, kdy jednotlivé složky přímých plateb a premií jsou včleněny do jednotné platby na hektar zemědělské půdy. Dotace v rámci zjednodušeného systému přímých plateb (SAPS), pro který se ČR a další kandidátské státy, s výjimkou Slovinska a Malty, rozhodly, je poskytována plně z prostředků EU.

Do českého právního řádu bližší podmínky pro poskytování jednotné platby přineslo rozsahem nevýrazné nařízení vlády č. 243/2004 Sb. Na základě nařízení vlády žadatelem o

jednotnou platbu, mohl být každý, kdo vlastním jménem obhospodařuje zemědělskou půdu, vedenou v evidenci, o minimální výměře 1 ha. Platnost nařízení byla omezena na dobu jednoho roku, tedy od 1.května 2004 do 30. dubna 2005. Podpora se poskytovala pouze na zemědělskou půdu, která je způsobilá podle čl. 143 b, odst. 4 nařízení Rady (ES) č. 1782/2003, kde je stanoveno rozhodné datum způsobilosti pro režim jednotné platby dnem 30. června 2003. Pouze půdní blok, který se k tomuto datu nacházel v dobrém hospodářském stavu, je způsobilý pro poskytování platby.

V prvním roce po vstupu do EU činila schválená sazba jednotné plochy pro rok 2004 1830,40 Kč/ha. Pro poskytování jednotné platby na plochu za rok se situace poněkud změnila vydáním nového nařízení vlády č. 144/2005 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování jednotné platby na plochu zemědělské půdy pro kalendářní roky 2005 a 2006. Základní pravidla pro podání žádosti zůstaly beze změny, nově se však v souladu s politikou postupného zavádění pravidel správné zemědělské praxe v ustanovení 4 odst. 3 objevuje rozšířené znění dobrých zemědělských a environmentálních podmínek, které je žadatel povinen po celý rok na půdních blocích dodržovat. Na základě dohody z Kodaňského summitu činila úroveň jednotné platby na plochu zemědělské půdy na rok 2005 30% úrovně v členských státech. Po přepočítání na národní limit byla stanovena sazba ve výši 2110,70 Kč/ha zemědělské půdy, tedy o 250 Kč více než v předchozím roce. Pro rok 2006 dochází k vyplacení 35% úrovně přímých plateb v EU – 15 a částka jednotné platby na plochu narůstá na 2517,80 Kč/ha. Výše jednotné platby na plochu v roce 2007 činí 40% úrovně jednotné platby v EU -15 a naposled dochází k růstu o 5%, od roku 2008 bude růst sazby o 10% ročně až do úplného dorovnání úrovně plateb se státy EU – 15 v roce 2013. Sazba pro rok 2013 činila 6068,88 Kč/ha.

Propočet přímých plateb pro EU 27

	Sazba 2013	Sazba 2017	2017/2013	Změna
rok	€/ha	€/ha	%	%
Belgie	500	427	85,44%	-14,56%
Bulharsko	152	213	140,03%	40,03%
Česká republika	259	253	97,90%	-2,10%
Dánsko	392	340	86,70%	-13,30%
Německo	347	306	88,12%	-11,88%
Estonsko	118	157	133,24%	33,24%
Irsko	289	266	92,17%	-7,83%
Řecko	396	360	90,90%	-9,10%
Španělsko	256	248	96,88%	-3,12%
Francie	326	291	89,40%	-10,60%
Itálie	438	385	87,85%	-12,15%
Kypr	363	342	94,02%	-5,98%
Lotyšsko	95	141	148,99%	48,99%
Litva	145	175	120,59%	20,59%
Lucembursko	299	275	92,02%	-7,98%
Maďarsko	259	254	98,15%	-1,85%
Malta	743	716	96,39%	-3,61%
Nizozemí	496	421	84,96%	-15,04%
Rakousko	277	260	93,86%	-6,14%
Polsko	214	220	102,55%	2,55%
Portugalsko	192	191	99,52%	-0,48%
Rumunsko	135	207	153,41%	53,41%
Slovinsko	325	311	95,76%	-4,24%
Slovensko	207	214	103,60%	3,60%
Finsko	250	235	93,80%	-6,20%
Švédsko	251	232	92,60%	-7,40%
Spojené království	250	230	91,87%	-8,13%

Zdroj : Humpál, J., Institut vzdělávání zemědělství o.p.s.

3.17.3 Národní doplňkové platby

V rámci Společné zemědělské politiky v zemích EU 15 jsou na vybrané komodity poskytovány přímé platby, někdy též označovány jako prémie. Na základě Přístupové smlouvy dochází k postupnému navyšování přímých plateb z 25% v roce 2004 až na 100% úrovně zemí EU – 15 v roce 2013 a novým členským zemím je umožněno dorovnání přímých podpor o 30% unijní sazby z vlastních rozpočtů. Vzhledem k tomu, že ČR aplikuje systém jednotné platby na plochu (SAPS), kde všechny nárokové přímé podpory jsou zahrnuty v jedné národní obálce a jsou rozděleny na hektar obhospodařované zemědělské půdy, doplňková platba (Top – Up) je odvislá na vyplácení jednotné platby na plochu.

Roubalová (2012) uvádí, při přípravě systému národních doplňkových plateb se vycházelo ze základní teze, že sektory, náchylnější k vyššímu ohrožení konkurencí ze států EU -15, je třeba podporovat pomocí doplňkových plateb. Pro doplňkovou podporu byly vybrány následující sektory zemědělské výroby – pěstování lnu, chmele, plodin na orné půdě a chov skotu, ovcí a koz. Platba na chov přežvýkavců vyžaduje registraci chovaných zvířat podle „plemenářského“ zákona č. 154/2000 Sb., včetně doložení výpisu z ústřední evidence chovaných zvířat, pěstování krmných plodin na zemědělské půdě a výpočet velkých dobytčích jednotek. Celkový počet VDJ se vydělil počtem hektarů krmných plodin registrovaných na žadatele a intenzita chovu přežvýkavců žadatele na hektar krmných plodin musela být nižší nebo rovna 1,8 VDJ/ha. Počet VDJ 0,15 - ovce a kozy starší 12 měsíců. Pro důsledné oddělení doplňkových plateb od produkce bylo nově stanoveno rozhodné datum 31. března 2007, a výše dotace se odvozuje od počtu VDJ či ha, registrovaných k rozhodnému dni na žadatele.

Výhradně z národních zdrojů podporuje Česká republika prostřednictvím řady cílených programů celou řadu potřebných aktivit. Těmito dotačními programy přispívá stát k udržování výrobního potenciálu zemědělství a jeho podílu na rozvoji venkovského prostoru.

Kontrola užitečnosti (dále jen KU) jako podpora chovateli u ovcí do 150 Kč za kus zapojený v KU a u ovcí s prováděnou kontrolou mléčné užitečnosti do 300 Kč za 1 kus zapojený do KU a podpora oprávněným osobám zajišťujícím KU na zabezpečení rozborů vzorků mléka u ovcí do 9 Kč na 1 kus v KU dojených plemen, kde je prováděna kontrola mléčné užitečnosti, podpora chovateli na plemenného berana pocházejícího z chovu zapojeného v KU a zapsaného do plemenné knihy s přiděleným státním registrem do 17 Kč na jeden krmný den.

Podpora chovateli na plemenného berana s doloženou plemennou hodnotou, vybraného uznaným chovatelským sdružením do plemenitby a prodaného a zařazeného do elitních tříd do 3500 Kč/kus.

Dále sem řadíme podporu oprávněné osobě k testování a posuzování ovcí na provádění testů výkrmnosti a jatečné hodnoty, provozované příslušným uznaným chovatelským sdružením do 15 000 Kč na prověřenou skupinu v roce. Nákazový fond, kde je účelem částečná úhrada nákladů spojených se zneškodňováním kadaverů do 5 Kč za kg hmotnosti, který byl předán k neškodnému odstranění osobě, které byl povolen výkon veterinární asanační činnosti dle veterinárního zákona č. 166/1999 Sb .

3.17.4 Podpora méně příznivých oblastech (Less Favoured Areas – LFA)

Dnešní klasifikace méně příznivých oblastí a oblastí s environmentálními omezeními se vyvinula v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie, resp. s uplatňováním zemědělské politiky EU a využíváním evropských podpůrných fondů.

Současným základem pro vymezení uvedených oblastí v rámci České republiky je především nařízení Rady (ES) č. 1257/1999 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu (EZOF) a nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV).

V těchto vymezených oblastech se poskytují platby ročně na hektar zemědělsky využitá plochy k náhradě dodatečných nákladů a ušlých příjmů, které zemědělcům vznikají v souvislosti se znevýhodněním dotyčné oblasti z hlediska zemědělské výroby.

Cílem podpory znevýhodněných, méně příznivých oblastí je zejména:

- zajistit nepřetržité využívání zemědělské půdy, a tím přispět k zachování životaschopného společenství na venkově,
- zachování přírodního prostředí,
- zachovat a podporovat udržitelné zemědělské systémy, které berou v úvahu zejména požadavky na ochranu životního prostředí.

Znevýhodněné, méně příznivé oblasti zahrnují:

a) **horské oblasti** – jsou oblasti charakterizované značným omezením možností využití půdy a vysokými náklady na její obhospodařování z důvodu:

velmi obtížných klimatických podmínek daných nadmořskou výškou, jejichž vliv podstatně zkracuje vegetační dobu,

sklonu svahů na větší části příslušné plochy v nižší nadmořské výšce, jež jsou příliš strmé pro využití strojů nebo vyžadují použití velmi nákladného zvláštního vybavení,

nebo kombinace těchto dvou faktorů, pokud nevýhoda vyplývající z každého z nich zvlášť je sice méně zřetelná, ale z jejich kombinace vzniká stejná nevýhoda.

Za horské oblasti se považují též oblasti severně od 62. rovnoběžky a určité přilehlé oblasti.

b) **jiné znevýhodněné oblasti** – jsou oblasti, ve kterých je ohroženo další využívání půdy a kde je nezbytné zachování přírodního prostředí. Zahrnují zemědělské oblasti, které jsou z hlediska přirozených podmínek produkce stejnorodé a vykazují všechny následující znaky:

přítomnost půdy, která je méně úrodná, obtížně obdělávatelná a má omezený potenciál, jenž nemůže být zvýšen bez značných nákladů, a která je především vhodná pro rozsáhlý chov hospodářských zvířat, produkce, která vyplývá z přirozeně nízké úrodnosti, je s ohledem na hlavní ukazatele hospodářských výkonů v zemědělství znatelně podprůměrná, nízká nebo klesající hustota obyvatelstva převážně závislého na zemědělství a jejíž urychlený pokles by ohrozil životaschopnost dotyčné oblasti a její další osídlení.

c) **oblasti postižené zvláštními nevýhodami** – jsou to oblasti postižené specifickými nevýhodami, ve kterých by ale zemědělská činnost měla v případě potřeby a při dodržení některých podmínek pokračovat, aby bylo možné chránit nebo zlepšovat životní prostředí, zachovat venkovskou krajinu a turistický potenciál oblasti.

Vyrovňovací příspěvky jsou kromě těchto znevýhodněných oblastí přiznány i **oblastem s environmentálními omezeními**. Tyto platby mají za úkol zabezpečit provozování zemědělské činnosti v oblastech s environmentálními omezeními a zároveň zajistit dodržování požadavků životního prostředí. Jedná se o zemědělské oblasti Natury 2000 vymezené podle příslušných směrnic EU a zemědělské oblasti zahrnuté v plánech povodí podle směrnice 2000/60/ES (rámcová směrnice pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky).

Natura 2000 je soustava chráněných území, které vytvářejí na svém území podle jednotných principů všechny státy Evropské unie. Cílem této soustavy je zabezpečit ochranu těch druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť, které jsou z evropského pohledu nejceněnější, nejvíce ohrožené, vzácné či omezené svým výskytem jen na určitou oblast (endemické). Vytvoření soustavy Natura 2000 ukládají dva nejdůležitější právní předpisy EU na ochranu přírody: směrnice 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků a směrnice 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Podle směrnice o ptácích jsou vyhlášovány ptačí oblasti a podle směrnice o stanovištích evropsky významné lokality. Společně tvoří tyto dva typy lokalit soustavu Natura 2000.

V České republice v současné době legislativně řeší tuto problematiku nařízení vlády č. 75/2007 o podmínkách poskytování plateb za přírodní znevýhodnění v horských oblastech, oblastech s jinými znevýhodněními a v oblastech Natura 2000 na zemědělské půdě, v platném znění.

Platba za přírodní znevýhodnění v horských oblastech, oblastech s jinými znevýhodněními (LFA) se poskytuje pouze na travní porosty evidované v LPIS, které se nacházejí v některé z následujících oblastí:

- a) **horská oblast typu HA** – obce, příp. katastrální území části obce, s nadmořskou výškou nad 600 m n. m. nebo s výškou 500 až 600 m n. m. a zároveň se svažitostí vyšší než 15 % na 50 % území této obce nebo katastrálního území části obce,
- b) **horská oblast typu HB** – obce, příp. katastrální území části obce, nesplňující kritéria pro oblast typu HA, které však byly za účelem zachování celistvosti horské oblasti do této oblasti zařazeny,
- c) **ostatní méně příznivá oblast typu OA** – obce, příp. katastrální území části obce, s výnosností zemědělské půdy nižší než 34 bodů, které se nacházejí na území kraje, který v průměru splňuje demografická kritéria – hustota obyvatel nižší než 75 obyvatel/km² a podíl pracujících v zemědělství na celkovém počtu praceschopného obyvatelstva vyšší než 8 %,
- d) **ostatní méně příznivá oblast typu OB** – obce, příp. katastrální území části obce, s výnosností zemědělské půdy 34 až 38 bodů, které se nacházejí na území kraje, který v průměru splňuje demografická kritéria – hustota obyvatel nižší než 75 obyvatel/km² a podíl pracujících v zemědělství na celkovém počtu práce schopného obyvatelstva vyšší než 8 %. Tyto obce nebo katastrální území byly zařazeny do ostatní méně příznivé oblasti za účelem zachování celistvosti této oblasti,

e) **specifická oblast typu S** – obce, příp. katastrální území části obce, s výnosností zemědělské půdy nižší než 34 bodů nebo výnosností 34 až 38 bodů a zároveň se sklonitostí vyšší než 7° na 50 % zemědělské půdy obce nebo katastrálního území části obce – tyto obce nebo katastrální území nenáleží do kraje, který v průměru splňuje demografická kritéria pro ostatní méně příznivou oblast.

Sazba na LFA 1 ha / Kč

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Oblasti typu HA	4680	4680	4680	4321	4139	4212	4127	3938	4004	3959
Oblasti typu HB	4014	4014	4014	3688	3533	3595	3522	3362	3418	3379
Oblasti typu OA	3490	3490	3490	3220	3085	3139	3075	2935	2984	2951
Oblasti typu OB	2820	2820	2820	2587	2478	2522	2471	2358	2397	2370
Oblasti typu S	3420	3420	3420	3138	3005	3058	2996	2860	2908	2875
Natura 2000	2800	2800	2800	3082	2953	3004	2943	2810	2857	2824

(MZe, nařízení vlády č. 75/2007 Sb., o podmínkách poskytování plateb za přírodní znevýhodnění v horských oblastech, oblastech s jinými znevýhodněními a v oblastech Natura 2000 na zemědělské půdě, ve znění pozdějších předpisů)

3.17.5 Agroenvironmentální opatření

Zásadním příspěvkem agrárního sektoru ke zlepšení stavu životního prostředí v ČR se staly tzv. agroenvironmentální opatření. Na základě uzavřených pětiletých závazků je žadatel zavázán k dodržování stanovených podmínek. Zejména se jedná o extenzivní způsob hospodaření a celou řadu přírodě šetrných aktivit. Dlouhodobost závazku směřuje k zajištění pozitivního efektu na stav životního prostředí, rozvoj a stabilita ekosystémů a přírodních stanovišť. Agroenvironmentální opatření řeší problematiku zvýšené zátěže životního prostředí zemědělskou činností, zrychlený odtok vody z důvodu nízké retenční schopnosti zemědělské krajiny, problematiku půdní eroze, podporu udržení a posilování ekologické stability při zachování a zvyšování biologické rozmanitosti v zemědělské krajině.

Aplikací jednotlivých opatření dochází k významnému snížení intenzifikace zemědělské výroby i zatížení životního prostředí zemědělskou činností. Žádost předkládá fyzická nebo právnická osoba, která podává žádost o zařazení alespoň na minimálně stanovenou výměru

zemědělské půdy evidované žadatelem v Evidenci, jedná se o pětiletý závazek od roku zařazení do opatření. Povinnost dodržovat zásady správné zemědělské praxe spočívají v řadě povinností od vedení evidence hnojiv po zajištění Welfare chovaných zvířat, je závazné pro všechna opatření.

3.18.1 Podopatření - Postupy šetrné k životnímu prostředí

3.18.2 Ekologické zemědělství

Podpora ekologicky hospodařícím farmářům je poskytována prostřednictvím dotací v rámci AEO i pomocí bodového zvýhodnění při příjmu projektových opatření. Největšího rozmachu ekologické zemědělství dosáhlo v oblastech s vyšším podílem travních porostů na zemědělské půdě, neboť naprostou většinu zařazené zemědělské půdy v ekologickém zemědělství tvoří právě travní porosty. Je to způsobeno nižší náročností na údržbu a obdělávání travních porostů oproti hospodaření na orné půdě v režimu ekologické zemědělství. V souvislosti se stoupající poptávkou po biopotravinách lze očekávat postupný vzestup zájmu o tento titul podpory. Pro výpočet sazby dotace jsou rozhodující agronomické předpoklady, zohledňující nižší výnosy pěstovaných plodin, užitkovost chovaných zvířat v důsledku vyloučení intenzifikačních faktorů.

Jsou jimi chemické syntetické pesticidy s velmi přísnými limity a používání syntetických hnojiv, antibiotik u hospodářských zvířat, potravinářských přídatných látek, pomocných látek a jiných vstupů. Absolutní zákaz používání geneticky modifikovaných organismů. Výběr druhů rostlin a živočichů, které jsou odolné vůči chorobám a přizpůsobených místním podmínkám. Chov dobytka ve volném výběhu, open- air systémy a poskytování ekologického krmiva. Použití chovatelských postupů zvířat vhodných pro různé druhy zvířat. Ekologické zemědělství je také součástí širšího dodavatelského řetězce, který zahrnuje zpracování potravin, distribuci a maloobchodní odvětví. Typické distribuční kanály, které spotřebitelé využívají, jsou místní specializované Farmářské trhy, Silniční stánky ve venkovských oblastech nebo přímo z farmy, kde se potraviny vyrobí (European Commission, 2014).

3.18.3 Ošetřování travních porostů

Nejrozšířenějším agroenvironmentálním opatřením je ošetřování travních porostů. Celofaremní podopatření, spočívá v údržbě a obhospodařování trvalých travních porostů, a je možné aplikovat na území celé ČR. O celofiremním charakteru AEO mluvíme z toho důvodu, že závazek plnit podmínky v rámci podopatření se vztahuje na veškeré plochy travních porostů, obhospodařovaných žadatelem.

SZIF (2013) uvádí že, základním cílem je udržovat a podporovat extenzivní způsob hospodaření na travních porostech, které jsou ohroženy opuštěním a zarůstáním, či naopak příliš intenzivním pastevectvím. Údržba travních porostů přispívá k zachování krajinného rázu kulturní krajiny a pomáhá zachovat druhovou biodiverzitu, zvláště při dodržení místních specifik. Základní rozdělení na louky a pastviny je dále specifikováno výčtem několika tzv. „managementů“, způsobů obhospodařování, jenž se liší rozdílnými podmínkami. Minimální požadavky na údržbu travních porostů musí žadatel zajistit, aby na půdních blocích se zemědělskou kulturou travní porost evidovanou v Evidenci byl travní porost alespoň 1x ročně spasen hospodářskými zvířaty nebo alespoň 2x ročně posečen. Provedení sečí jsou závazné termíny provedení první seče s odklizem biomasy do 31.7. a provedení druhé seče s odklizem biomasy do 31.10. Dalšími podmínkami je aplikace hnojiv a herbicidů či specifické agrotechnické postupy. V nepolední řadě je odlišná sazba pro jednotlivé managementy.

3.18.4 Podopatření péče o krajinu – Zatravňování orné půdy

SZIF (2013) uvádí, vysoký stupeň zornění a s tím související malá retenční schopnost zemědělské krajiny s sebou nese potřebu podporovat zatravňování orné půdy. Pro zařazení do titulu je třeba, aby se jednalo o půdní blok, splňující základní kritéria, vymezená § 10 NV 79/2007 Sb. Podpora na zatravňování směřuje na zatravňování půdních bloků se střední svažitostí vyšší než 10 stupňů, nebo se jedná o půdy mělké, písčité, velmi těžké, podmáčené, či se půdní blok nachází V LFA.

Cílem je podpořit přeměnu málo úrodné a obtížně obdělávatelné orné půdy na trvalé travní porosty a přispět ke zlepšení akumulace vody v krajině i snížení hrozícího rizika vodní eroze. Sazba platby je vypočtena jako součet kompenzace za ztrátu příjmů z produkce na orné půdě

a zvýšených nákladů na zatravnění orné půdy. Jedná se o pětiletý závazek a proto je možné kombinace zatravnění pouze s ekologickým zemědělstvím v rámci AEO. Minimální výměra, kterou žadatel musí zatravnit je 0,1 hektaru. Zatravnění musí být provedeno úředně uznanou travní směsí, datum míchací směsi není starší více než 24 měsíců.

4. METODIKA

4.1. Charakteristika farmy

4.1.1 Klimatické podmínky

Budovy farmy i pastevní plochy se nacházejí ve středních Čechách, 11 km jihovýchodně od Říčán v okrese Praha-východ. Tato oblast je charakteristická zvlněným reliéfem s nadmořskou výškou mezi 350-450 m n.m. Reliéf Říčanské plošiny představuje z velké části odkryté podloží svrchnokřídových podloží. Celé území regionu působí z hlediska klimatického do značné míry jako homogenní celek, u něhož podstatnější rozdíly v podnebí vznikají hlavně jako důsledek odlišné nadmořské výšky. Průměrná roční teplota v těchto oblastech se pohybuje mezi 5 – 8,5°C, srážky v rozmezí 550 – 700 mm.

4.1.2 Půdní podmínky

Území náleží do obilnářské výrobní oblasti. Terénní podmínky jsou ještě příznivé – mírně zvlněný až svažitý terén (sklonitost přesahuje 7°). Převážně jsou zastoupeny půdy na svahovinách a středně těžké, hluboké půdy. Půdní jednotky jsou různorodé půdy od hnědozemí a ilimerizovaných půd až po glejové půdy (Němec, 2001).

4.1.3 Popis farmy

Farma byla založena v roce 1990 nákupem 50 kusů ovcí, kříženců Finská x Suffolk a plemenem Lein. Postupně do chovu byly zařazeny ovce plemene Texel. Toto plemeno na farmě získalo největší oblibu a během několika let bylo dovezeno více plemenných ovcí. Farma hospodáří na celkové výměře 315 ha půdy se stádem čítající 1475 kusů, z toho 1205 ks bahnic, 200 jehnic, 70 ks beranů. Plemenná zvířata si chovatel sám dováží z Francie, kde je pořizovací cena plemenného berana 30 tisíc korun a 12 tisíc korun za ovci. Farma se zaměřuje na produkci plemenných zvířat a prodej masných jehňat vykrmených pouze na pastvě bez přídavku jadrné směsi.

Každý rok se na dvoře farmy koná aukce, kde farmáři prodávají plemenné beránky plemene Texel. Za jednoho beránka získá 5-7 tisíc korun podle genotypu zvířete. Farmář má v nabídce 50 ks plemenných beranů a ročně jich prodá okolo 30 ks. Plemeno Texel si na farmě oblíbili pro jeho celkovou odolnost proti teplotním výkyvům, nenáročnosti na zimní ustájení, klidnou povahu a dobré mateřské vlastnosti.

Ovce jsou na farmě chovány velmi ekonomicky, nemají vybudované žádné přístřešky a od jara do podzimu se pasou na pastvě, kde také rodí mláďata. Stálé pastviny farmář střídá podle hledisek nitrátové směrnice. Tu má dokonce na počítači s automatickými předvolbami, které mu usnadňují jinak náročnou práci. Rovněž vede záznamy o pastvě na každém půdním bloku v pastevní deníku. Ovce jsou napájeny z potoka, který protéká přes pastviny a na odlehlých pastvinách mimo potok je napájení zajištěno pomocí mobilních napájecích kontejnerů.

Pro zabezpečení krmiva na zimní období je počítáno s 2500 balíky (500 balíků senáže a 2000 balíků sena). Balíky sena a senáže zabalené do folie a sítoviny jsou poskládány na pastvinách na sobě, protože farmář nevlastní skladovací prostory. Balíky sena jsou obaleny jen po obvodu sítovinou nebo provázky a balíky senáže jsou vzduchotěsně obaleny folií. Podle potřeby jsou potom v zimě zakládány do krmišť za pomoci traktoru. Strojový park farmy zahrnuje 3 traktory, 2 sekačky, lisy, baličku, dvourotorové nahrnováky, kleště pro nabírání balíků, valníky a rozmetadlo. Pro potřeby technologie chovu na farmě jsou zde 2 fixační boxy, přenosná ulička pro nahánění, stodola, kde ovce stříhají a kafilerní box.

Očkování bahnic před obahněním farmář provádí přípravkem Miloxan. Používá se jako ochrana proti infekcím, zejména proti enterotoxémii a tetanu ovcí.

Od 35.dne po narození se u jehňat pravidelně každý měsíc provádí odčervování prostředkem Aldivarin nebo Levitape. Kvůli možné rezistenci je důležité přípravky střídát. Ovcím jsou během roku prováděna nutná ošetření jako odčervení, ošetření paznehtů a stříhání vlny. Vlna se stříhá jednou ročně, vlnu vykupuje česká firma, její cena se pohybuje okolo 5 Kč/1 kg vlny. Z jedné ovce se průměrně získá 2,8 kg vlny. Ovce se jednou měsíčně nechají projít desinfekčním roztokem (modrou skalicí). Stříhání paznehtů se provádí podle potřeby.

Farma provozuje svoji činnost v méně příznivých oblastech, proto jsou jejich pozemky 100% zařazeny do LFA – OA , z toho vyplívá zvýhodněná sazba dotací - Doplnková prémie - žadatel musí dodržovat intenzitu chovu ovcí 0,2 VDJ – 1,5 VDJ každý den v rámci tříměsíčního kontrolního období od 1.6.-31.8. příslušného roku .

Problémem pro farmáře je dodržení pětileté lhůty pro hospodaření na jedné a těch samých pozemcích. Tato lhůta je podmínkou pro poskytnutí tohoto dotačního programu a ne všichni pronajímatelé jsou při dnešní vysoké ceně stavebních pozemků ochotni půdu dlouhodobě pronajímat.

Dotace využívané na farmě:

- Jednotná platba na plochu (SAPS) - 315 ha
- Předchodné vnitrostátní podpory - přežvýkavci (stav k 31.3.2007 v ústřední evidenci)
- Doplnková platba (TopUp)- Zvláštní podpora na bahnice chovaných na travních porostech (celkový počet VDJ stanovený podle počtu bahnic od 15.5.– do 11.9. příslušného kalendářního roku.
- Prémie na bahnice (platba je poskytnuta na bahnice, která se alespoň jednou obahnila, nebo dosáhla věku jednoho roku chována od 1.12 -31. 12. příslušného roku)
- Agroenviromentální opatření-ošetřování travních porostů – pastviny

Odbyt produkce na farmě

Na farmě dosahují průměrného odchovu 1,5 jehněte na bahnici u čistokrevného stáda. V užitkovém stádu je pak odchov nižší a pohybuje se na úrovni 1,1 jehněte. Ve třech měsících věku mají jehňata, průměrnou hmotnost okolo 40 kg. Produkci z užitkového chovu, která představuje kolem 930 jehňat, jsou určena k jatečným účelům do zahraničí. Jehňata z čistokrevné plemenitby jdou do chovu nebo na prodej. Zatímco jehničky zásadně využívají na obnovu stáda, dvě třetiny z celkem asi 50 aukčních beránek zpeněžují na aukci.

5.VÝSLEDKY A DISKUSE

Vývoj nákladů - bahnice

Náklady	2013		%
	na KD	na rok	
krmiva nakoupená	0,28	102	2,28
krmiva (steliva) vlastní	4,34	1584	35,34
léčiva a dezinfekční prostředky	0,40	146	3,26
ostatní přímý materiál	0,36	131	2,93
přímé mat. náklady celkem	5,38	1963	43,81
ostatní přímé náklady celkem	1,74	635	14,19
pracovní náklady celkem	1,68	613	13,67
odpisy DNHM	2,18	796	17,76
režie	1,30	474	10,57
náklady celkem	12,28	4482	100

Ve struktuře nákladů na chov bahnic tvoří největší podíl ve výši 43,81% přímé materiálové náklady. Ty se skládají z vlastních krmiv (35,34%), nakoupených krmiv (2,28%), z léčiv a dezinfekčních prostředků (3,26%) a ostatního přímého materiálu (2,93 %). Další významnou položkou jsou ostatní přímé náklady (14,19 %), zastoupené hlavně náklady na pohonné hmoty a opravy strojů.

Vývoj nákladů - jehnice

Náklady	2013		%
	na KD	na rok	
krmiva nakoupená	0,13	47,45	2,32
krmiva vlastní	2,90	1058,50	51,78
léčiva a dezinfekční prostředky	0,10	36,50	1,79
ostatní přímý materiál	0,22	80,30	3,93
přímé mat. náklady celkem	3,35	1222,75	59,82
ostatní přímé náklady celkem	0,70	255,50	12,50
pracovní náklady celkem	0,95	346,75	16,96
odpisy DNHM	0,38	138,70	6,79
režie	0,22	80,30	3,93
náklady celkem	5,60	2044	100

Odpisy dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku tvoří 17,76%. Mzdové náklady na farmě jsou zastoupeny 13,67%. Farmář nemá žádné stálé pracovníky, ale na ostříhání ovcí a úpravu paznehtů si najímá specializované firmy. Sušení sena řeší formou krátkodobých

brigád. V režijních nákladech, které tvoří 10,57% jsou zahrnuty náklady na nákup vodičů pro elektrický ohradník, fólie a síťoviny na výrobu balíků sena a senáže.

Náklady na chov jehnic mají obdobnou strukturu, jako již bylo popsáno pro případ bahnic výše. Konkrétně většinu všech nákladů tvoří přímé materiálové náklady (59,82%). Skládají se z vlastních krmiv (51,78 %), krmiv nakupovaných (2,32%), dále z léčiv a desinfekčních prostředků (2,32%) a ostatního přímého materiálu. Pracovní náklady tvoří druhou nejvyšší nákladovou položku (16,96 %).

Výnosy

	KD	na rok	%
SAPS	3,73	1364	44,01
TopUp	0,17	62,48	2,02
LFA	1,87	684	22,07
EAFRD B7	1,79	654	21,13
Bahnice	1,13	334	10,77
celkem	8,69	3099	100

	KD	na rok	%
prodej jehňat	4,66	1701	76,66
prodej chovných jehnic	1,02	373	16,81
prodej chovných beránků	0,42	145	6,53
celkem	6,1	2219	100

V chovu masných ovcí pochází většina tržeb z prodeje jehňat. Farmář je prodává do Nizozemí v průměrné hmotnosti 40kg živé váhy za 2,10 EUR/kg (2013 kurs 25,218 CZK). Další tržba pochází z prodeje chovných jehnic a chovných beránků, přičemž průměrná cena chovných jehnic se pohybuje kolem 3000 Kč/kus a u beránků mezi 6 500 – 7 500 Kč/ kus.

Nejvýznamnějším dotačním příjmem na farmě jsou přímé platby na plochu (SAPS), které tvoří 44, 01%, dále platba na méně příznivé podmínky LFA ve výši 22,07 %, agroenviromentální opatření v rámci EAFRD - podopatření ošetřování travních porostů výši 21,13%, platba na bahnice (10,77%) a národní dotace TopUp (2,02 %).

6. ZÁVĚR

Po roce 1989 se zrušilo centrálně, direktivně plánovaného a řízeného hospodářství, včetně zemědělství. Podpora státu byla víceméně nesystémová a bezbranné zemědělství se propadlo na dno. V této době však došlo z hlediska ochrany přírody a životního prostředí k velmi pozitivním změnám. Značně klesla spotřeba průmyslových hnojiv a z ekonomických důvodů i spotřeba použití biocidů. Velmi nadějný z pohledu ochrany přírody, byl zánik velkých zemědělských podniků a svým způsobem i navrácení zestátněných pozemků i snaha o hospodaření soukromníků. V souvislosti se vstupem do Evropské unie je v dotačních zemědělských systémech více uplatňována také ochrana přírody a krajiny. Zásadním pozitivem je přitom celková extenzifikace zemědělství.

Hlavní činností vybrané farmy je udržování krajiny v kulturním a ekologickém stavu a s tím souvisí i vysoká dotační podpora. Cílem farmáře je neustálé genetické vylepšování ve vztahu masné užitkovosti jehňat.

Cílem této práce bylo zhodnotit farmu z hlediska její nákladovosti a výnosnosti. Z dosažených výsledků lze vyvodit následující závěr. Vzhledem k tomu, že celkové náklady na 1 bahnici za rok činí 4482 Kč, výnosy 2219 Kč a finanční podpora státu a EU činí na 1 bahnici za rok 3099 Kč, můžeme jednoduše prokalkulovat, že zisk na 1 bahnici a rok tvoří 836 Kč. Z toho vyplývá že, farma bez dotační politiky by nebyla schopna existence.

Vzhledem tomu, že Evropská unie velmi štědře podporuje udržování krajiny zvláště z hlediska rozvoje venkovského prostoru (prostor pro životní prostředí, tvorba krajiny, rekreační potenciál atd.), není důvod v nejbližších letech se obávat drastického snížení dotačních podpor v těchto oblastech. Také Česká republika dlouhodobě podporuje posilování a orientaci společné zemědělské politiky na rozvoj venkovských oblastí, mimoprodukční funkce zemědělství, diverzifikaci aktivit a příjmů a v neposlední řadě zlepšení kvality života na venkově.

7. SEZNAM LITERATURY

Alliance Environnement: Evaluation of the application of cross compliance as foreseen under Regulation 1782/2003 [online].2007.[cit.2014-02-06]. Dostupné z<
http://ec.europa.eu/agriculture/eval/reports/cross_compliance/full_text_en.pdf>

Brenton, P. and Gros, D. 1993 The Budgetary Implications of EC Enlargement. CEPS
London.Working Paper No. 78.

Červený, J. a kol. 2004. Encyklopedie myslivosti , Ottovo nakladatelství, s.r.o. Praha, ISBN
80- 7181- 901- 8, 591 s.

EU – Media. Reformy Společné zemědělské politiky. [online]. 30.11.1999. [cit 2013-12-10].
Dostupné z < <http://www.euractiv.cz/zemedelstvi0/link-dossier/reformy-spolen-zemdlsk-politiky>>

European Commission. OrganicFarming. [online]. 2014. [cit.2013-12-28]. Dostupné z
<http://ec.europa.eu/agriculture/organic/organic-farming/what-is-organic-farming/index_en.htm>

Evropská unie 2012. Společná zemědělská politika partnerství mezi Evropou a zemědělci.
Lucemburk. ISBN 978-92-79-22063-0. 16 s.

Fiala, P., Pitrová, M. 2003. Evropská unie. 1. Vydání. Centrum pro studium demokracie a
kultury. Brno. ISBN 80-7325-015-2. 743 s.

Horák, F.,Jelínek, Z., Jílek, F., Mareš,V., Pindřák, A., Skřivánek, M., Šlosárková, S. 1999.
Chov ovcí. Brázda. Praha. ISNB 80- 209 - 0284 - 8. 160 s.

Horák,F., Axmann,R.,Červený, Č.,Doležal,P.,Doskočil, J., Jílek, F., Loučka, R., Mareš, V.,
Veselý, P., Zeman, L. 2004. Ovce a jejich chov. Brázda. Praha. ISBN 80-209-0328-3. 304 s.

Horák, F., Pindřák,A., Mareš,V. 2004. Atlas plemen ovcí a koz. Svaz chovatelů ovcí a koz v
ČR. Brno. ISNB 80-239-1932-6. 96 s.

Horák, F., Rozman, J., Hošek, M., Loučka, R., Malá, G., Mareš, V., Milerski, M. 2011. České
ovčáctví, minulost, současnost, výhledy. Svaz chovatelů ovcí a koz v ČR. Brno. ISBN 978-
80-904140-7-5. 438 s.

Horák,F., Axmann,R.,Červený, Č.,Doležal,P.,Doskočil, J., Hošek, M., Hrbek,I., Humpál,J.,
Jůzl,M., Klimeš, J., Kuchtík,J., Literák, I., Mareš, V., Milerski, M., Novák, J., Pindřák, A.,
Šlosárková, S., Šustová, K., Švéda, J., Tuza, J., Vagenknechtová, M., Veselý, P., Zeman, L.
2012. Chováme ovce. Brázda. Praha. ISBN 978-80-209-0390-7. 384 s.

Humpál, J. Propočet přímých plateb pro EU 27. [cit 2014-01-15]. Dostupné z<
www.ivzops.cz/files/sborník_SZP.doc>

- Chmiel, J. Česká republika říká důrazné NE omezování zemědělských podpor pro velké farmy. [online]. 29.3.2011. [cit.2013-12-10]. Dostupné z < <http://www.euractiv.cz/zemedelstvi0/analyza/ceska-republika-rika-durazne-ne-omezovani-zemedelskych-podpor-pro-velke-farmy-008619>>
- Jakobe, P., Machálek, E., Morawetz, J., Pazdera, J., Pělucha, M. 2008. České zemědělství v podmínkách reformy SPZ EU a nástroje k její realizaci: přímé platby a cross – compliance, zvyšování konkurenceschopnosti (Program rozvoje venkova, Vav) IREAS, Institut pro strukturální politiku, o.p.s. Praha. ISBN: 978-80-86684-52-9. 82s.
- Kuchtík, J., a kol. 2007. Chov ovcí. Mendlova zemědělská a lesnická univerzita. Brno. ISNB 978-80-7375-094-7. 112 s.
- Malá, G., Novák, P., Milerski M., Švejcarová, m., Knížková, I., Kunc, P. 2011. Chov dojných ovcí – zásady správné chovatelské praxe. Výzkumný ústav živočišné výroby. Praha. ISBN 978-80-7403-088-8. 68 s.
- Manley, W. Cross Compliance a Policy options Paper. [online]. 2007. [cit. 2014-02-16]. Dostupné z <<http://www.ccw.gov.uk/idoc.ashx?docid=dbf57666-29b3-49fc-a733-06fbd7dfaa24&version=-1&lang=en>>
- Mátlová, V., Loučka, R., a kol. 2002. Pastevní chov ovcí a koz. AGROSPOJ. Praha. ISBN 80-86454-22-3. 151 s.
- Mátlová, V., 2005. Ovce a kozy v ekologickém zemědělství. MZe ČR. Praha. ISNB 80-7084-479-5. 30 s.
- Mládek, J., Pavlů, V., Hejčman, M., Gaisler, J. 2006. Pastva jako prostředek údržby trvalých travních porostů v chráněných územích. ISBN 80-86555-76-3. 104 s.
- Ministerstvo zemědělství. 2013. Praha LPIS. [cit.2014-01-15]. Dostupné z <http://www.lpis.cz/cz/case/index.html> >
- Ministerstvo zemědělství. 2013. Metodika k provádění nařízení vlády č. 75/2007 Sb., o podmínkách poskytování plateb za přírodní znevýhodnění v horských oblastech, oblastech s jinými znevýhodněními a v oblastech Natura 2000 na zemědělské půdě, ve znění pozdějších předpisů. ISBN 978-80-7084-954-5
- Němec, J. 2001. Bonitace a oceňování zemědělské půdy České republiky. VÚZE, Praha. ISBN 80-85898-90-x. 260s.
- Ondruch, T. Pasma ovce valaši. Informace pro chovatele ovcí. [online]. [2002] [cit. 2014-01-05]. Dostupné z :< [http:// www.salamandr.info/wp-content/uploads/2011/08/Pasme-ovce-valasi.pdf](http://www.salamandr.info/wp-content/uploads/2011/08/Pasme-ovce-valasi.pdf) >.
- Poláčková, J., Boudný, J., Janotová, B., Novák, J. 2010. Metodika kalkulací nákladů a výnosů v zemědělství. ÚZEI. Praha. ISBN 978-80-86671-75-8. 73s.

Reformy Společné zemědělské politiky.[online].1999.[cit.2014-01-30]. Dostupné z
<<http://www.euractiv.cz/zemedelstvi0/link-dossier/reformy-spolen-zemdlsk-politiky>>

Pulkrábek, J. Matoušek,V. Výzkumný ústav živočišné výroby.[online].2005.[cit.2014-12-15]
Dostupné z <<http://www.isvav.cz/projectDetail.do?rowId=QC1231>>

Roubalová, M. 2012. Situační a výhledová zpráva ovce kozy MZe ČR. Praha ISBN 978-80-7434-041-3. 40 s.

(SZIF) Státní zemědělský intervenční fond. 2013. Příručka pro žadatele (CD-ROM).

Šarapatka, B.,Urban,J., a kol. 2006. Ekologické zemědělství v praxi. PRO – BIO Svaz ekologických zemědělců. Šumperk. ISBN 978-80-903583-0-0. 502 s.

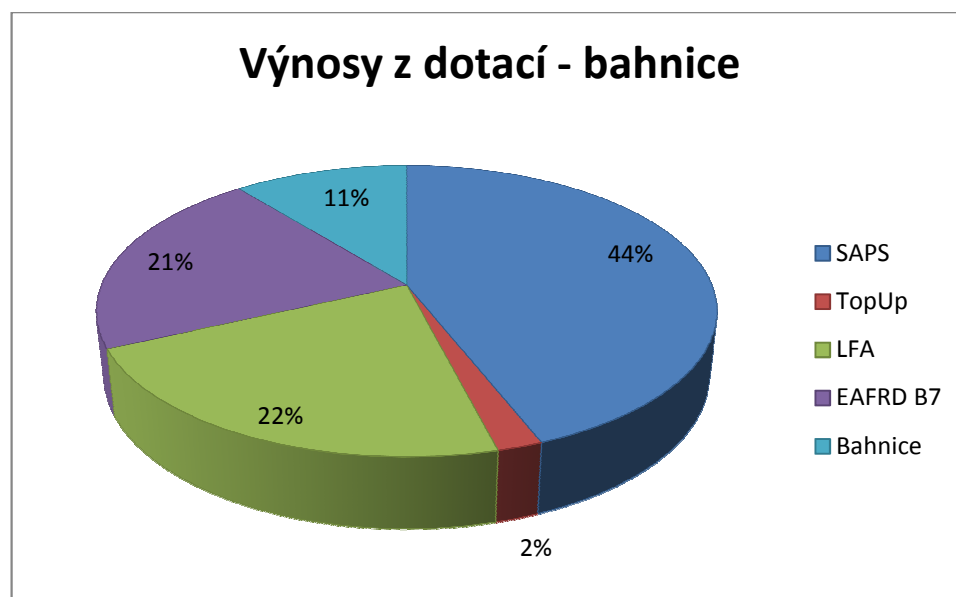
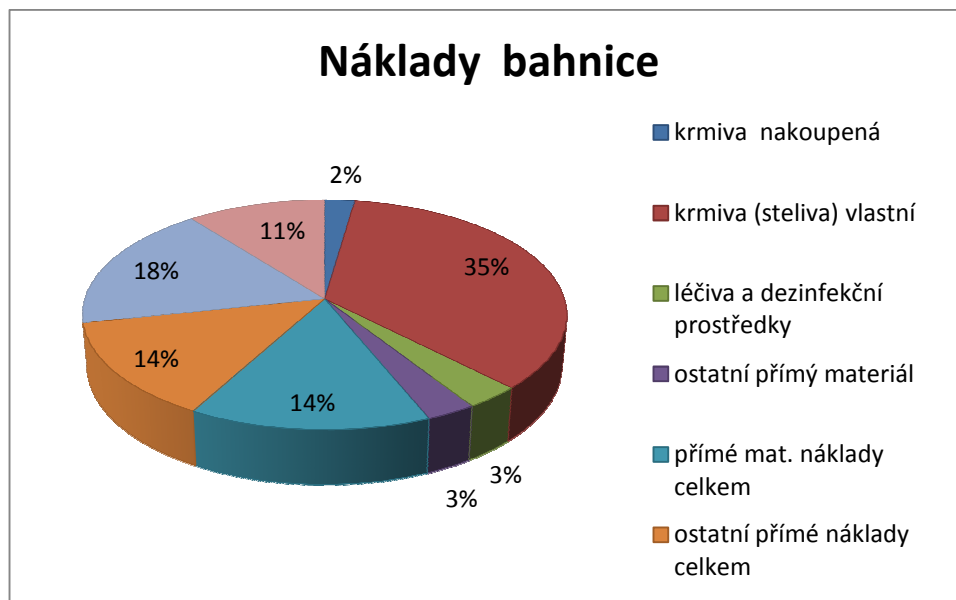
Štolc, L.1999. Základy chovu ovcí. Institut výchovy a vzdělávání MZe ČR v Praze. ISNB 80-7105-185-3. 40 s.

Štolc, L., Nohejlová, L.,Štolcová, J. 2007. Základy chovu ovcí. Ústav zemědělských a potravinářských informací. Praha. ISN 978-80-7271-000-3. 79 s.

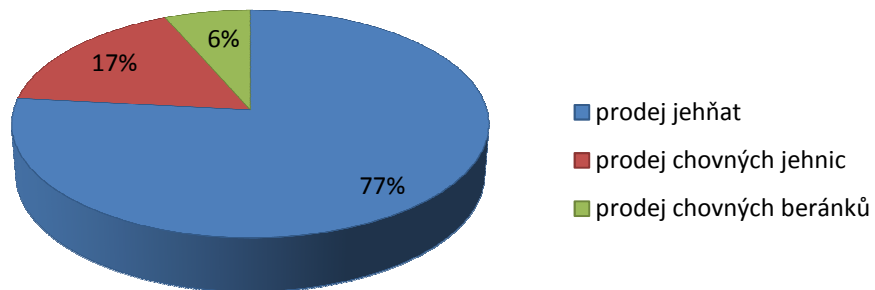
Vejčík, A.,Král, M. 1998. Chov ovcí a koz. Jihočeská univerzita, Zemědělská fakulta České Budějovice. ISBN 80-7040-297-0. 145s.

Žáková, I., Bílek, M. 2007. Pastva ovcí a koz v chráněných územích. Výzkumný ústav živočišné výroby. Praha. ISBN 978-80-7403-001-7. 30 s.

8. PŘÍLOHY

Výnosy z prodeje - bahnice

Skladování balíků sena a senáže na pastvině (foto autorka)

Ovce při pasení na pastvině (foto autorka)

Ovce při krmení na pastvině, v pozadí potok, ze kterého se napájí (foto autorka)